

Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 13. joulukuuta 2022
(OR. en)

15899/22

Toimielinten välinen asia:
2022/0401(APP)

SOC 683
ANTIDISCRIM 119
GENDER 198
JAI 1661
FREMP 263

SAATE

Lähettäjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	8. joulukuuta 2022
Vastaanottaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopan unionin neuvoston pääsihteeri
Kom:n asiak. nro:	COM(2022) 689 final
Asia:	Ehdotus NEUVOSTON DIREKTIIVIKSI normeista tasa-arvoelimille, jotka toimivat asioissa, jotka koskevat henkilöiden rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatonta yhdenvertaista kohtelua, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatonta yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvaa koskevissa asioissa ja tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan osalta sekä direktiivin 2000/43/EY 13 artiklan ja direktiivin 2004/113/EY 12 artiklan kumoamisesta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 689 final.

Liite: COM(2022) 689 final

EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 7.12.2022
COM(2022) 689 final

2022/0401 (APP)

Ehdotus

NEUVOSTON DIREKTIIVI

normeista tasa-arvoelimille, jotka toimivat asioissa, jotka koskevat henkilöiden rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatonta yhdenvertaista kohtelua, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatonta yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvaa koskevissa asioissa ja tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan osalta sekä direktiivin 2000/43/EY 13 artiklan ja direktiivin 2004/113/EY 12 artiklan kumoamisesta

{SWD(2022) 386 final} - {SWD(2022) 387 final}

PERUSTELUT

1. EHDOTUKSEN TAUSTA

• Ehdotuksen perustelut ja tavoitteet

Tasa-arvoelimet ovat keskeisessä asemassa syrjimättömyyttä koskevassa EU:n toimintakehyksessä. Ne ovat julkisia organisaatioita, jotka auttavat syrjinnän uhreja, seuraavat syrjintäkysymyksiä ja raportoivat niistä sekä lisäävät tietoisuutta ihmisten oikeuksista ja yhdenvertaisuuden merkityksestä. Unionin oikeudessa edellytetään tällä hetkellä, että tasa-arvoelimet torjuvat rotuun, etniseen alkuperään ja sukupuoleen perustuvaa syrjintää tietyillä aloilla. Kansallisessa lainsäädännössä säädetään usein laajemmasta tehtävänannosta.

Tämän ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa sitovia normeja tasa-arvoelimille, jotka toimivat seuraavilla aloilla:

- a) rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumaton yhdenvertainen kohtelu
- b) yhdenvertainen kohtelu työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatta ja
- c) naisten ja miesten yhdenvertainen kohtelu sosiaaliturvaa sekä tavaroiden ja palvelujen saatavuutta ja tarjontaa koskevissa asioissa.

Komissio on antanut erillisen ehdotuksen¹ tasa-arvoelimiä koskevien sitovien normien vahvistamisesta naisten ja miesten yhdenvertaisen kohtelun ja yhtäläisten mahdollisuuksien osalta työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa, itsenäinen ammatinharjoittaminen mukaan luettuna, jäljempänä 'rinnakkainen ehdotus'. Tämän ehdotuksen tavoitteena on luoda yhdessä rinnakkaisen ehdotuksen kanssa Euroopan unionin tasa-arvoelimille entistä vahvemmat puitteet yhdenvertaisen kohtelun ja yhtäläisten mahdollisuuksien edistämiseksi ja kaikenlaisen syrjinnän torjumiseksi jäljempänä mainituissa tasa-arvodirektiiveissä vahvistetuilla aloilla.

Tasa-arvoelimet perustettiin ensimmäisen kerran rotusyrjintädirektiivillä 2000/43/EY². Niiden tehtäväksi annettiin edistää tasa-arvoista kohtelua siten, että niiden toimivaltaan kuuluu

- avustaa itsenäisesti syrjinnän uhriksi joutuneita henkilöitä näiden tekemiä syrjintävalituksia tutkittaessa
- teettää riippumattomia selvityksiä syrjintään liittyvistä kysymyksistä
- julkaista riippumattomia raportteja ja antaa suosituksia syrjintään liittyvistä kysymyksistä.

Kolmessa myöhemmässä tasa-arvodirektiivissä tasa-arvoelimille annettiin sama tehtävä kunkin direktiivin soveltamisalalla: sukupuolten tasa-arvoa tavaroiden ja palvelujen alalla koskeva direktiivi 2004/113/EY³, sukupuolten tasa-arvoa työllisyyden alalla koskeva

¹ COM(2022) 688.

² Neuvoston direktiivi 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22).

³ Neuvoston direktiivi 2004/113/EY, annettu 13 päivänä joulukuuta 2004, miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla (EUVL L 373, 21.12.2004, s. 37).

direktiivi 2006/54/EY⁴ ja sukupuolten tasa-arvoa itsenäisen ammatinharjoittamisen alalla koskeva direktiivi 2010/41/EU⁵. Kahdessa viimeksi mainitussa niiden tehtäväksi annettiin myös vaihtaa tietoja vastaavien eurooppalaisten elinten kanssa.

Kahdessa muussa tasa-arvodirektiivissä, eli työsyrijntädirektiivissä 2000/78/EY⁶ ja sukupuolten tasa-arvoa sosiaaliturva-asioissa koskevassa direktiivissä 79/7/ETY⁷, ei ole tasa-arvoelimiä koskevia säännöksiä. Käytännössä monet jäsenvaltiot ovat kuitenkin antaneet kansallisessa lainsäädännössä tasa-arvoelimille tehtäväksi käsitellä kaikkia näiden kahden direktiivin kattamia syrjintäperusteita ja -aloja ja joskus myös muita aiheita.⁸ Valtaosa jäsenvaltioista on nyt perustanut ”moniperusteisia” tasa-arvoelimiä, jotka käsittelevät useita syrjintäperusteita ja -aloja siten, että ne usein ylittävät unionin oikeudessa suojatut perusteet ja osa-alueet. Näin ei kuitenkaan ole kaikissa jäsenvaltioissa, ja muutamissa tapauksissa⁹ tasa-arvoelimet eivät vielä kata kaikkia direktiivien 2000/78/EY ja 79/7/ETY perusteita ja aloja.

Nykyisissä EU:n tasa-arvodirektiiveissä ei ole säännöksiä, jotka koskisivat tasa-arvoelinten varsinaista rakennetta ja toimintaa, vaan niissä edellytetään ainoastaan, että niillä on oltava tietty vähimmäistoimivalta ja että ne toimivat riippumattomasti toimeksiantoa hoitaessaan. Koska jäsenvaltioille on annettu laaja harkintavalta näiden säännösten täytäntöönpanossa, tasa-arvoelinten välillä on huomattavia eroja eri jäsenvaltioissa erityisesti niiden toimeksiannon, toimivallan, johdon, riippumattomuuden, resurssien, saavutettavuuden ja tuloksellisuuden osalta. Tämä vaikuttaa niiden unionin oikeuden mukaisten tavoitteiden saavuttamiseen. Vaikka erot johtuvat osittain jäsenvaltioiden oikeusperinteiden ja -järjestelmien moninaisuudesta, tilanne johtuu myös jäsenvaltioiden erilaisista tavoitteista ja saavutuksista direktiivien tavoitteiden täyttämässä.

Sen varmistamiseksi, että tasa-arvoelimet voivat saavuttaa täyden potentiaalinsa, edistää tuloksellisesti kaikkien tasa-arvodirektiivien täytäntöönpanoa ja auttaa syrjinnän uhreja pääsemään oikeussuojan piiriin, komissio antoi vuonna 2018 suosituksen¹⁰ tasa-arvoelimiä koskevista normeista. Sillä pyrittiin erityisesti vastaamaan haasteisiin, jotka johtuvat EU:n direktiiveissä olevista tasa-arvoelimiä koskevista laajoista ja puutteellisista säännöksistä.

Komissio julkaisi vuonna 2021 kertomuksen rotusyrjintädirektiivin ja työsyrijntädirektiivin soveltamisesta. Kertomuksessa tarkasteltiin komission vuonna 2018 antaman suosituksen täytäntöönpanoa, ja siihen liitettiin yksityiskohtaisempi tasa-arvoelimiä koskeva komission yksiköiden valmisteluasiakirja¹¹. Kertomuksessa korostettiin, että tasa-arvoelimistä on tullut

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammatteihin liittyvissä asioissa (EUVL L 204, 26.7.2006, s. 23).

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/41/EU annettu 7 päivänä heinäkuuta 2010, miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamisesta itsenäisiin ammatinharjoittajiin sekä neuvoston direktiivin 86/613/ETY kumoamisesta (EUVL L 180, 15.7.2010, s. 1).

⁶ Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16).

⁷ Neuvoston direktiivi 79/7/ETY, annettu 19 päivänä joulukuuta 1978, miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä (EYVL L 6, 10.1.1979, s. 24).

⁸ Joidenkin jäsenvaltioiden lainsäädännössä tarjotaan eri perusteiden ja alojen osalta laajempi suojaa, esimerkiksi kun kyseessä on kansalaisuus, taloudellinen asema tai sukupuolen ilmaisu, tai niihin voi sisältyä jopa ei-tyhjentyvä luettelo syrjintäperusteista.

⁹ Ks. SWD(2021) 63, 2.1.1 kohta, [komission yksiköiden valmisteluasiakirja – Equality bodies and the implementation of the Commission Recommendation on standards for equality bodies \(europa.eu\)](#).

¹⁰ Komission suositus (EU) 2018/951, annettu 22 päivänä kesäkuuta 2018, tasa-arvoelimiä koskevista normeista (EUVL L 167, 4.7.2018, s. 28).

¹¹ SWD(2021) 63, 19. maaliskuuta 2021.

tarpeellisia ja arvokkaita elimiä asioiden muuttamiseksi yksilöiden, instituutioiden ja koko yhteiskunnan tasolla.

Suurin osa suosituksessa käsitellyistä kysymyksistä jäi kuitenkin ratkaisematta, mikä esti joitakin tasa-arvoelimiä hoitamasta tehtävänsä tuloksellisesti. Syrjinnän vastainen suoja, direktiivien täytäntöönpano sekä yhdenvertaisuuden edistäminen ja tietoisuuden lisääminen suuren yleisön ja kansallisten instituutioiden keskuudessa toteutuivat eri puolilla EU:ta edelleen epätasaisesti. Tämä osoitti, että suositus ei ollut riittävä. Sen vuoksi komissio sitoutui harkitsemaan vuoteen 2022 mennessä, olisiko kansallisten tasa-arvoelinten aseman vahvistamiseksi tarpeen esittää uutta lainsäädäntöä.

Tähän ehdotukseen liitettyssä analyysiasiakirjassa esitetty takautuva analyysi vahvisti tämän arvion.¹² Siinä todettiin, että tavoitetta varmistaa eriarvoisen kohtelun ja syrjinnän torjumista ja niiden ennaltaehkäisemistä koskevan unionin oikeuden täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta ei ole täysin saavutettu. Syrjintä on edelleen yleistä eivätkä uhrin juuri tunne oikeuksiaan. Aliraportointi on edelleen merkittävä ongelma, ja yleinen tietoisuus syrjinnästä ja tietämys siitä ovat edelleen rajallisia. Monilla tasa-arvoelimiä ei ole riittäviä toimivaltuuksia ja resursseja auttaa uhreja tuloksellisesti.

Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat ilmaisseet tukensa uusien sääntöjen hyväksymiselle tasa-arvoelinten vahvistamiseksi. Vuonna 2021 Euroopan parlamentti kehotti¹³ komissiota ehdottamaan lainsäädäntöä tasa-arvoelimiä koskevista normeista, jotta niille voidaan antaa vahvemmat valtuudet ja tarpeeksi resursseja turvata vammaisten henkilöiden yhdenvertainen kohtelu ja varmistaa saavutettavien tietojen jakaminen kaikille. Neuvosto on vuonna 2022 kehottanut¹⁴ jäsenvaltioita tukemaan vahvoja tasa-arvoelimiä, hyväksymään lainsäädäntökehityksen, jonka avulla ne voivat hoitaa tehtävänsä riippumattomasti, ja tarjoamaan niille riittävät resurssit niiden tehtävien tuloksellista toteuttamista varten. Lisäksi Euroopan talous- ja sosiaalikomitea on korostanut tarvetta tukea enemmän kansallisia tasa-arvo- ja ihmisoikeuselimiä, erityisesti parantaa niiden riippumattomuutta ja lisätä niiden henkilöstöä ja rahoitusta. Komitea on myös ilmaissut tukevansa komission aloitetta kansallisten tasa-arvoelinten tehokkuudesta sekä niiden potentiaalin ja moninaisten tehtävien ja valmiuksien vahvistamisesta¹⁵.

Kuten vuoden 2022 työohjelmassa¹⁶ on ilmoitettu, komissio ehdottaa tämän vuoksi sitovia sääntöjä tasa-arvoelinten aseman ja riippumattomuuden vahvistamiseksi. Tämä on osa komission työtä kohti komission vuosien 2019–2024 poliittisissa suuntaviivoissa esitettyä kaikkien tasa-arvon unionia.

Tämän direktiivin tavoitteena on vahvistaa tasa-arvoelimiä koskevat normit, joissa käsitellään niiden toimeksiantoa, tehtäviä, riippumattomuutta, rakennetta, toimivaltaa, saavutettavuutta ja resursseja, jotta varmistetaan, että ne voivat muiden toimijoiden ohella

¹² SWD(2022) 386.

¹³ Euroopan parlamentin päätöslauselma 10. maaliskuuta 2021 yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY täytäntöönpanosta YK:n vammaisyleissopimuksen valossa (2020/2086(INI)).

¹⁴ Neuvoston päätelmät rasismien ja antisemitismien torjunnasta (6406/1/22 REV 1).

¹⁵ Euroopan talous- ja sosiaalikomitean oma-aloitteinen lausunto ”Yhdenvertaisuuden parantaminen EU:ssa”, SOC/724-EESC-2022, hyväksytty 26.10.2022.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2022_en

- (a) edistää tuloksellisesti direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY täytäntöönpanoa;
- (b) avustaa tuloksellisesti syrjinnän uhreja oikeussuojan saamisessa;
- (c) edistää yhdenvertaista kohtelua ja ennaltaehkäistä syrjintää.

Ehdotus perustuu direktiiveihin 2000/43/EY ja 2004/113/EY sisältyvien tasa-arvoelimiä koskevien nykyisten säännösten sisältöön siten, että ne korvataan vahvistetuilla ja yksityiskohtaisemmilla säännöillä. Uudet säännöt sisältävät kaikki näissä kahdessa direktiivissä säädetyt vähimmäisvelvollisuudet.

Tällä ehdotuksella vahvistetaan yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden suojaa laajentamalla tasa-arvoelinten toimeksianto kattamaan direktiiveissä 79/7/ETY ja 2000/78/EY määritetyt perusteet ja osa-alueet.

• **Yhdenmukaisuus muiden alaa koskevien politiikkojen säännösten kanssa**

Tämä ehdotus on osa useita tasa-arvon unionin toteuttamiseksi hyväksytyjä strategioita ja toimintasuunnitelmia: sukupuolten tasa-arvostrategia¹⁷, rasismintorjunnan toimintasuunnitelma¹⁸, romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskeva strategiakehys¹⁹, hlbtqi-henkilöiden tasa-arvoa koskeva strategia²⁰ ja vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva strategia²¹. Siihen on viitattu myös antisemitismin torjumista ja juutalaisen elämäntavan vaalimista koskevassa strategiassa²².

Romanien tasa-arvoa, osallisuutta ja osallistumista koskevassa EU:n strategiakehyksessä ja romanien yhdenvertaisuudesta, osallisuudesta ja osallistumisesta 12 päivänä maaliskuuta 2021 annettua neuvoston suosituksessa²³ vahvistetaan erityisesti tasa-arvoelinten osallistuminen järjestelyihin, joilla valvotaan romaneja koskevien kansallisten strategiakehysten täytäntöönpanoa, seurantaa ja tarkistamista.

Direktiivin 2006/54/EY mukaisesti nimetyillä tasa-arvoelimillä on toimivalta myös vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta annetun direktiivin (EU) 2019/1158²⁴ soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Koska rinnakkaisessa ehdotuksessa korvataan direktiivin 2006/54/EY asiaa koskevat säännökset, sitä sovelletaan tasa-arvoelimiin myös silloin kun ne torjuvat direktiivin (EU) 2019/1158 soveltamisalaan kuuluvaa syrjintää.

¹⁷ COM(2020) 152 (https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_fi).

¹⁸ COM(2020) 565 (https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/racism-and-xenophobia/eu-anti-racism-action-plan-2020-2025_en).

¹⁹ https://ec.europa.eu/info/publications/new-eu-roma-strategic-framework-equality-inclusion-and-participation-full-package_en

²⁰ COM(2020) 698 (https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/combating-discrimination/lesbian-gay-bi-trans-and-intersex-equality/lgbtiq-equality-strategy-2020-2025_en).

²¹ COM(2021) 101 (<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1484&langId=fi>).

²² COM(2021) 615 (https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/fi/ip_21_4990).

²³ Neuvoston suositus, annettu 12 päivänä maaliskuuta 2021, romanien tasa-arvosta, osallisuudesta ja osallistumisesta (2021/C 93/01, EUVL C 93, 19.3.2021, s. 1).

²⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1158, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, vanhempien ja omaistaan hoitavien työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta ja neuvoston direktiivin 2010/18/EU kumoamisesta (EUVL L 188, 12.7.2019, s. 79).

Myös ehdotettuun yhdenvertaista kohtelua koskevaan direktiiviin²⁵ sisältyy tasa-arvoelimiä koskeva artikla. Ennen tuon direktiivin antamista lainsäätäjän olisi harkittava tätä ehdotusta²⁶ koskevan ristiviittauksen lisäämistä kyseiseen artiklaan.

EU ja kaikki jäsenvaltiot ovat sopimuspuolina vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyssä Yhdistyneiden kansakuntien yleissopimuksessa, johon sisältyy velvoite kieltää syrjintä vammaisuuden perusteella ja taata vammaisille henkilöille yhdenvertainen ja tehokas oikeussuoja syrjintää vastaan syrjintäperusteesta riippumatta.

- **Yhdenmukaisuus unionin muiden politiikkojen kanssa**

Muissakin EU:n välineissä annetaan tasa-arvoelimille erityinen asema.

Vapaata liikkuvuutta koskevassa direktiivissä²⁷ puututaan kansalaisuuteen perustuvaan syrjintään ja perusteettomiin rajoituksiin tai esteisiin, jotka koskevat unionin työntekijöiden ja heidän perheenjäsentensä oikeutta vapaaseen liikkuvuuteen. Siinä säädetään elimistä, ”*joiden tehtävänä on edistää, analysoida, valvoa ja tukea, että unionin työntekijöitä ja heidän perheenjäseniään kohdellaan yhdenvertaisesti ilman kansalaisuuteen perustuvaa syrjintää tai perusteettomia vapaan liikkuvuuden oikeuteen kohdistuvia rajoituksia tai esteitä*”, ja täsmennetään, että ”*[n]ämä elimet voivat muodostaa osan olemassa olevista kansallisista elimistä, joilla on samanlaiset tavoitteet*”. Useimmat jäsenvaltiot ovat päättäneet asettaa tasa-arvoelimen käsittelemään tällaisia syrjintätapauksia. Vaikka kyseiset perusteet ja osa-alueet eivät kuulu tämän ehdotuksen soveltamisalaan, tasa-arvoelinten toiminnan, saavutettavuuden ja riippumattomuuden parantamiseen tähtäävät horisontaaliset toimenpiteet voivat edistää niiden toimivallan käyttöä myös vapaata liikkuvuutta koskevan direktiivin yhteydessä.

Yhteistyössä hallinnoitavien rahastojen yhteisiä säännöksiä koskevassa asetuksessa²⁸ edellytetään, että jäsenvaltiot ottavat tasa-arvoelimet mukaan tällaisten ohjelmien valmisteluun, täytäntöönpanoon ja arviointiin muun muassa siten, että ne osallistuvat seurantakomiteoiden työskentelyyn.

Strategiaan²⁹ perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi EU:ssa kuuluu tasa-arvoelinten osallistuminen perusoikeuskirjaan liittyvään koulutukseen sekä yhteistyö ja koordinointi muiden asianomaisten toimijoiden kanssa perusoikeuskirjaan liittyvissä toimissa.

Ehdotuksessa³⁰ direktiiviksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta säädetään myös direktiivien 2004/113/EY, 2006/54/EY ja 2010/41/EU nojalla

²⁵ Ehdotus neuvoston direktiiviksi uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai sukupuolisesta suuntautumisesta riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (KOM(2008) 426, 2.7.2008).

²⁶ Tai, jos tämä direktiivi on annettu siihen mennessä, tätä direktiiviä.

²⁷ Ks. työntekijöiden vapaan liikkuvuuden puitteissa työntekijöille myönnettyjen oikeuksien käyttämistä helpottavista toimenpiteistä 16 päivänä huhtikuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/54/EU 4 artikla (EUVL L 128, 30.4.2014, s. 8). Tämä direktiivi ei kata SEUT-sopimuksen 19 artiklassa vahvistettuja syrjintäperusteita. Se perustuu SEUT-sopimuksen 46 artiklaan, joka koskee työntekijöiden vapaata liikkuvuutta.

²⁸ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/1060, annettu 24 päivänä kesäkuuta 2021, Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahasto plussaa, koheesiorahastoa, oikeudenmukaisen siirtymän rahastoa ja Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja varainhoitosäännöistä sekä turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa, sisäisen turvallisuuden rahastoa ja rajaturvallisuuden ja viisumipolitiikan rahoitusvälinettä koskevista varainhoitosäännöistä (EUVL L 231, 30.6.2021, s. 159).

²⁹ Komission tiedonanto: *Strategia perusoikeuskirjan soveltamisen vahvistamiseksi Euroopan unionissa* (COM(2020) 711).

perustettujen tasa-arvoelinten mahdollisesta asemasta. Siinä jätetään jäsenvaltioille joustovaraa asettaa tasa-arvoelin tai muu elin hoitamaan ehdotetussa direktiivissä säädettyjä tehtäviä, jotka koskevat naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan uhrien riippumatonta auttamista ja neuvontaa, riippumattomien raporttien julkaisemista ja suositusten antamista sekä tietojen vaihtoa vastaavien eurooppalaisten elinten kanssa.

Tällä ehdotuksella täydennetään jo annettua EU:n lainsäädäntöä, joka koskee uhrien oikeuksia³¹ ja oikeussuojan saatavuutta (oikeusapua³², vaihtoehtoisia riidanratkaisumekanismeja³³ ja kollektiivisia oikeussuojakeinoja³⁴ koskeva lainsäädäntö) ja jolla torjutaan strategisia häirintätarkoituksessa nostettuja kanteita³⁵. Näin sillä vahvistetaan syrjinnän kohteeksi joutuneiden henkilöiden ja ryhmien oikeussuojan saatavuutta kaikkialla EU:ssa.

Tasa-arvoelimet ovat oikeusasiamiesten ja kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden ohella myös olennainen osa terveeseen demokratiaan kuuluvaa hallitusjärjestelmän osien keskinäistä valvontaa. Yritykset rajoittaa niiden toimintatilaa voivat uhata oikeusvaltioperiaatetta. Vuoden 2022 oikeusvaltiokertomuksessa³⁶ korostetaan, että nämä elimet tarvitsevat rakenteellisia takeita riippumattomuudesta ja riittävät resurssit voidakseen toimia tuloksellisesti, ja useilla näistä jäsenvaltioissa toimivista elimistä on edelleen haasteita.

Tämä ehdotus auttaa myös parantamaan tasa-arvoelinten vaikutusta kaikilla niillä aloilla, joilla ne ovat tärkeässä asemassa, sillä tällä ehdotuksella vahvistetaan niiden tuloksellisuutta, riippumattomuutta ja resurssseja.

Ehdotus on myös Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin³⁷ ja erityisesti sen sukupuolten tasa-arvoa koskevan toisen periaatteen ja yhtäläisiä mahdollisuuksia koskevan kolmannen periaatteen mukainen.

Koska unioni pyrkii edistämään tasa-arvoa ulkoisessa politiikassaan, se näyttää tämän ehdotuksen myötä esimerkkiä tasa-arvoelinten edistämisessä ja niiden riippumattomuuden vahvistamisessa. Samalla tasa-arvoelinten vahvistamisesta hyötyvät myös EU:n ulkopuolisten maiden kansalaiset, jotka kokevat syrjintää EU:ssa tasa-arvodirektiiveissä mainittujen perusteiden vuoksi ja niiden kattamilla aloilla.

³⁰ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan torjumisesta (COM(2022) 105, 8.3.2022).

³¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/29/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, rikoksen uhrien oikeuksia, tukea ja suojelua koskevista vähimmäisvaatimuksista sekä neuvoston puitepäätöksen 2001/220/YOS korvaamisesta (EUVL L 315, 14.11.2012, s. 57–73).

³² Neuvoston direktiivi 2003/8/EY, annettu 27 päivänä tammikuuta 2003, oikeussuojakeinojen parantamisesta rajat ylittävissä riita-asioissa vahvistamalla oikeusapuun kyseisissä riita-asioissa liittyvät yhteiset vähimmäisvaatimukset (EYVL L 26, 31.1.2003, s. 41–47).

³³ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/52/EY, annettu 21 päivänä toukokuuta 2008, tietyistä sovittelun näkökohdista siviili- ja kauppaoikeuden alalla (EUVL L 136, 24.5.2008, s. 3–8).

³⁴ Komission suositus, annettu 11 päivänä kesäkuuta 2013, unionin lainsäädäntöön perustuvien oikeuksien loukkauksiin perustuvia kieltokanteita ja vahingonkorvausvaatimuksia koskeviin jäsenvaltioiden kollektiivisiin oikeussuojakeinoihin sovellettavista yhteisistä periaatteista (EUVL L 201, 26.7.2013, s. 60–65) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2020/1828, annettu 25 päivänä marraskuuta 2020, kuluttajien yhteisten etujen suojaamiseksi nostettavista edustajakanteista ja direktiivin 2009/22/EY kumoamisesta (EUVL L 409, 4.12.2020, s. 1–27).

³⁵ Komission suositus (EU) 2022/758, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2022, julkista osallistumista harjoittavien toimittajien ja ihmisoikeuksien puolustajien suojelemisesta ilmeisen perusteettomilta tai aiheettomilta kanteilta (”strategiset häirintätarkoituksessa nostetut kanteet”).

³⁶ [Vuoden 2022 oikeusvaltiokertomus | Euroopan komissio \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/758/fin).

³⁷ [social-summit-european-pillar-social-rights-booklet_fi.pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2022/758/fin)

2. OIKEUSPERUSTA, TOISSIJAISUUSPERIAATE JA SUHTEELLISUUSPERIAATE

• Oikeusperusta

Tämän aloitteen kahden rinnakkaisen ehdotuksen tavoitteena on vahvistaa niiden tasa-arvoelinten asemaa ja riippumattomuutta, jotka toimivat yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi jo annettujen direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY, 2004/113/EY, 2006/54/EY ja 2010/41/EU kattamilla osa-alueilla. Koska nämä direktiivit on annettu käyttäen kahta eri oikeusperustaa ja kahta eri hyväksymismenettelyä, tämä aloite koostuu kahdesta pääosin yhtenevästä ehdotuksesta, joilla on kaksi eri oikeusperustaa.

Tämä ehdotus perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 19 artiklan 1 kohtaan, jossa vahvistetaan oikeusperusta johdetulle oikeudelle, kuten direktiiveille, jotta voidaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi. Tarkemmin sanottuna SEUT-sopimuksen 19 artiklan 1 kohdassa määrätään, että "[n]euvosto voi perussopimuksissa unionille uskotun toimivallan rajoissa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyjärjestyksessä ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista".

Direktiivit 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY annettiin yksimielisesti Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 13 artiklan, josta on tullut SEUT-sopimuksen 19 artiklan 1 kohta, perusteella.

Direktiivi 79/7/ETY annettiin yksimielisesti Euroopan talousyhteisön perustamissopimuksen 235 artiklan nojalla Kyseistä artiklaa kutsuttiin "joustolausekkeeksi"³⁸, sillä perustamissopimuksessa ei ollut erityistä oikeusperustaa tälle lainsäädäntötoimelle. SEUT-sopimuksen 19 artiklassa määrätään nyt tällaisesta oikeusperustasta.

Rinnakkainen ehdotus perustuu SEUT-sopimuksen 157 artiklan 3 kohtaan, jossa määrätään, että "Euroopan parlamentti ja neuvosto toteuttavat tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen ja talous- ja sosiaalikomiteaa kuultuaan toimenpiteet, joilla varmistetaan miesten ja naisten tasa-arvoisten mahdollisuuksien ja tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltaminen työtä ja ammattia koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien samasta tai samanarvoisesta työstä maksettavan saman palkan periaate", ja joka on direktiivien 2006/54/EY ja 2010/41/EU oikeusperusta.

• Toissijaisuusperiaate (jaetun toimivallan osalta)

Tasa-arvo ja syrjimättömyys ovat EU:n perusarvoja, jotka on vahvistettu Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEU-sopimus', 2 artiklassa ja suojattu perusoikeuskirjan 21 ja 23 artiklassa. Niitä olisi suojattava riittävästi kaikkialla EU:ssa.

Tässä aloitteessa ei esitetä uuden alan lainsäädäntöä. Sillä tarkistetaan jo olemassa olevaa lainsäädäntöä sen vaikuttavuuden parantamiseksi. Jo nyt vallitsee yhteisymmärrys siitä, että tällä osa-alueella tarvitaan EU:n tason toimia ja että ne ovat toissijaisuusperiaatteen mukaisia.

³⁸ Kyseisen 235 artiklan nojalla neuvosto pystyi antamaan (yksimielisesti) direktiivejä, jos yhteisön toiminta vaikutti tarpeelliselta jonkin yhteisön tavoitteen saavuttamiseksi eikä perustamissopimuksessa annettu tarvittavaa erityistä toimivaltaa.

Kuten edellä on selitetty, nykyiset lainsäädäntötoimenpiteet eivät riitä vastaamaan tasa-arvoelinten kohtaamiin haasteisiin, jotka liittyvät eriarvoisen kohtelun ja syrjinnän torjuntaa ja ennaltaehkäisyn parantamista koskevan unionin oikeuden täytäntöönpanoon ja noudattamisen valvontaan. Tämä johtaa siihen, että syrjinnän vastaisen suojan taso on eri puolilla EU:ta riittämätön ja epäyhtenäinen.

Analyysi tilanteesta ennen tasa-arvoelimiä koskevien säännösten hyväksymistä osoitti selvästi EU:n toimista³⁹ saatavan lisäarvon. Ennen kuin tasa-arvoelimiä koskevat EU:n säännökset otettiin käyttöön EU:n tasa-arvodirektiiveissä, tasa-arvoelimiä oli vain muutamissa jäsenvaltioissa.

Samaan aikaan tasa-arvoelimiä koskeva vuoden 2021 komission yksiköiden valmisteluasiakirja ja tähän ehdotukseen liitetty analyysiasiakirja osoittavat selvästi, että tasa-arvoelimiä koskevista normeista vuonna 2018 annetun suosituksen vaikutus oli rajallinen. Alle puolet jäsenvaltioista ilmoitti toteuttaneensa toimenpiteitä suosituksen perusteella, ja ainoastaan neljä jäsenvaltiota⁴⁰ ilmoitti valmistelevänsä lainsäädäntöuudistuksia.

Tämä osoittaa, että ainoastaan sitovalla EU:n aloitteella voidaan varmistaa riittävä edistyminen kaikissa jäsenvaltioissa ja puuttua huomattaviin eroihin syrjinnän vastaisen suojan tasossa eri puolilla EU:ta.

Tässä ehdotuksessa asetetaan vähimmäisvaatimukset, joissa otetaan huomioon jäsenvaltioiden erilaiset oikeusperinteet ja kunnioitetaan täysin jäsenvaltioiden institutionaalista riippumattomuutta. Siinä annetaan jäsenvaltioille mahdollisuus asettaa korkeampia vaatimuksia.

Tasa-arvoelinten vahvistaminen auttaa myös lujittamaan taloudellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta varmistamalla, että kaikilla ihmisillä on kaikissa jäsenvaltioissa yhteinen vähimmäisuoja syrjintää vastaan ja vertailukelpoiset oikeussuojakeinot, samalla kun otetaan huomioon jäsenvaltioiden järjestelmien moninaisuus.

Yhteiset vähimmäisvaatimukset tällä osa-alueella ovat tärkeitä myös sisämarkkinoiden toiminnan kannalta. Ihmisten vapaan liikkuvuuden yhteydessä on olennaisen tärkeää taata syrjimättömyyttä koskeva perusoikeus yhdenmukaisella tavalla kaikkialla EU:ssa ja varmistaa, että kaikissa jäsenvaltioissa on mahdollisuus saada suojaa syrjintää vastaan ja käyttää oikeussuojakeinoja.

- **Suhteellisuusperiaate**

SEU-sopimuksen 5 artiklan 4 kohdassa määrätään, että ”[s]uhteellisuusperiaatteen mukaisesti unionin toiminnan sisältö ja muoto eivät saa ylittää sitä, mikä on tarpeen perussopimusten tavoitteiden saavuttamiseksi”.

Nykyisillä tasa-arvoelimiä koskevilla säännöksillä ja vuoden 2018 suosituksella ei ole täysin saavutettu tavoitetta, joka koskee eriarvoisen kohtelun ja syrjinnän torjumista koskevan unionin oikeuden täytäntöönpanoa ja sen noudattamisen valvontaa sekä ennaltaehkäisyn lisäämistä. Tämä johtuu jäsenvaltioille jätetystä laajasta liikkumavarasta sen suhteen, miten ne

³⁹ Tässä ehdotuksessa tarkoitettut EU:n toimet tai EU:n kehys kattavat tasa-arvodirektiiveissä olevat tasa-arvoelimiä koskevat säännökset ja vuonna 2018 annetun suosituksen tasa-arvoelimiä koskevista normeista.

⁴⁰ Portugali, Espanja, Malta ja Liettua. Espanja on tällä välin antanut uuden lain (12. heinäkuuta 2022 annettu Ley 15/2022).

soveltavat direktiivien tasa-arvoelimiä koskevia säännöksiä, tällaisten säännösten puuttumisesta direktiiveistä 79/7/ETY ja 2000/78/EY sekä siitä, että suositus ei ole sitova.

Pehmeillä toimenpiteillä ei ole pystytty riittävän tehokkaasti turvaamaan ihmisten perusoikeutta syrjimättömyyteen. Ehdotetussa aloitteessa asetetaan vähimmäisvaatimukset, jotka jäsenvaltioiden on pantava täytäntöön. Näiden vähimmäisvaatimusten odotetaan parantavan merkittävästi syrjinnän vastaisen suojan tasoa, millä on huomattava myönteinen vaikutus (mahdollisten) syrjinnän uhrien tilanteeseen.

Ehdotuksessa kunnioitetaan vähimmäisvaatimusten asettamisen osalta täysimittaisesti jäsenvaltioiden toimivaltaa ja menettelyllistä autonomiaa⁴¹ ja jätetään niille harkintavalta päättää, miten ehdotetut toimenpiteet pannaan täytäntöön ja miten tasa-arvoelinten toiminnalle asetetaan edullisempia normeja.

- **Toimintatavan valinta**

Oikeudelliseksi välineeksi valittu direktiivi mahdollistaa tasa-arvoelinten vahvistamisen ja yhteisten vähimmäisvaatimusten takaamisen siten, että jäsenvaltioille jää harkintavalta sen suhteen, miten ne panevat uudet vaatimukset täytäntöön kansallisella tasolla. Tämä lähestymistapa on tämän osa-alueen EU:n toimien alkuperäisen mallin mukainen, ja sillä vastataan samalla nykyisiin haasteisiin.

Ehdotuksella kumotaan direktiiveihin 2000/43/EY ja 2004/113/EY sisältyvät tasa-arvoelimiä koskevat voimassa olevat säännökset. Tasa-arvoelimestä annetaan uusi direktiivi, jossa kootaan yhteen kaikki niiden tuloksellisen toiminnan kannalta merkitykselliset säännökset direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY soveltamisalaan kuuluvien perusteiden ja alojen osalta. Lisäksi nykyisten säännösten kumoaminen tarkoittaa sitä, että tasa-arvoelinten nykyistä tehtäväluetteloa voidaan selventää ja täydentää esimerkiksi lisäämällä siihen nimenomaisesti ennaltaehkäisy- ja edistämistoimia, jotka eivät olleet nykyisissä säännöksissä riittävän selkeitä.

3. ASIANTUNTEMUKSEN KERÄÄMINEN JA ANALYSOINTI SEKÄ SIDOSRYHMIEN KUULEMINEN

- **Asiantuntemuksen kerääminen ja analysointi**

Komissio teetti tutkimuksen, jolla tuettiin takautuvan ja ennakoivan analyysiasiakirjan laatimista tasa-arvoelimiin sovellettavia sitovia normeja koskevaa lainsäädäntöehdotusta varten. Analyysiasiakirja on liitetty oheisasiakirjana sekä tähän ehdotukseen että rinnakkaiseen ehdotukseen, joka koskee naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua ja yhtäläisiä mahdollisuuksia työhön ja ammattiin liittyvissä asioissa, mukaan lukien itsenäinen ammatinharjoittaminen. Siihen sisältyy takautuva analyysi EU:n nykyisistä tasa-arvoelimiä koskevista säännöksistä ja ennakoiva analyysi EU:n mahdollisista lisätoimista.

Kattavaa arviointia ja vaikutustenarviointia ei tehty seuraavista syistä:

(1) Suhteellisuusperiaate – EU:n toimien rajallinen soveltamisala

Ehdotuksissa keskitytään yksinomaan tasa-arvoelimiin, jotka kuuluvat neljän tasa-arvodirektiivin yhden artiklan soveltamisalaan (ja jota ei ole kahdessa muussa tasa-

⁴¹ Monet toimenpiteet on pantava täytäntöön kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian kunnioittamiseksi ehdotuksessa ei esitetä tiettyjä toimenpiteitä, kuten vaatimusta siitä, että tasa-arvoelimet voivat tehdä sitovia päätöksiä.

arvodirektiivissä). Mainittu artikla on neljässä direktiivissä lähes identtinen. Ehdotuksilla ei muuteta direktiivien muita säännöksiä. Ehdotukset perustuvat myös tasa-arvoelimiä koskevista normeista vuonna 2018 annettuun komission suositukseen, jota arvioitiin vuonna 2021. Näin ollen asiaa koskevien direktiivien täysimittaista arviointia ei pidetty oikeasuhteisena eikä tarpeellisena.

(2) Yksinkertaistamismahdollisuuksien puuttuminen

Takautuva analyysi osoittaa, että tasa-arvodirektiivien nykyiset tasa-arvoelimiä koskevat säännökset ovat liian suppeita ja epämääräisiä. Näitä säännöksiä ei ole mahdollista yksinkertaistaa. Vuoden 2018 suosituksen täytäntöönpanoa koskevassa palautteessa ei viitattu lainkaan yksinkertaistamisen tarpeeseen tai hallinnolliseen rasitukseen.

(3) Vaikutusten arvioinnin vaikeus

Yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen liittyviä taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristövaikutuksia on vaikea kvantifioida ja muuttaa rahassa mitattaviksi, minkä lisäksi tietojen saatavuus on rajallista. Tasa-arvoelinten toiminnan sosiaalisia vaikutuksia, kuten syrjinnän uhrien auttamista ja eriarvoisen kohtelun ennaltaehkäisemistä tai yhdenvertaisen kohtelun edistämistä yleensä, ei voida mitata sen vuoksi, että yhdenvertaisuudesta ei ole saatavilla kattavia tietoja. Tämä on haaste, johon puuttumista edistetään tällä ehdotuksella, koska siinä edellytetään, että tasa-arvoelimet keräävät tietoja omasta toiminnastaan, tekevät selvityksiä ja saavat mahdollisuuden koordinoita muiden julkisten tai yksityisten tahojen toteuttamaa yhdenvertaisuustietojen keräämistä.

Nykyisen lainsäädännön takautuva analyysi

Takautuvassa analyysissä tarkastellaan tasa-arvodirektiiveihin ja vuoden 2018 suositukseen⁴² sisältyvien, tasa-arvoelimiä koskevien EU:n säännösten vaikuttavuutta, tehokkuutta, johdonmukaisuutta, EU:n tason lisäarvoa ja merkityksellisyyttä.

EU:n nykyisen tasa-arvoelimiä koskevan kehyksen vaikuttavuus on arvioitu syrjinnän torjunnassa ja ehkäisemisessä saavutetun edistyksen osalta rajalliseksi. Jonkin verran edistystä on tapahtunut erityisesti niissä jäsenvaltioissa, joissa tasa-arvoelimiä ei ollut ennen EU:n toimia. Haluttuja vaikutuksia⁴³ ei kuitenkaan ole täysin saavutettu. Analyysi osoittaa, että syrjinnän taso on edelleen korkea, kun taas uhrien tietoisuus oikeuksistaan on edelleen vähäistä. Aliraportointi on edelleen merkittävä ongelma, ja yleinen tietoisuus syrjinnästä ja tietämys siitä ovat edelleen rajallisia. Monilla tasa-arvoelimillä ei ole riittäviä toimivaltuuksia ja resursseja auttaa uhreja tuloksellisesti.

EU:n nykyisen tasa-arvoelimiä koskevan kehyksen tehokkuus arvioitiin rajalliseksi siltä osin kuin on kyse tasa-arvoelinten kyvystä torjua ja ehkäistä syrjintää, ja epäselväksi siltä osin kuin on kyse kustannuksista ja hyödyistä, mikä johtuu pääasiassa tietojen rajallisesta saatavuudesta. Takautuva analyysi osoittaa, että direktiivien mukaisen EU:n nykyisen kehyksen soveltamisala on liian yleinen ja suppea ja että siinä ei käsitellä tasa-arvoelinten perustamista, tehokkuutta tai resursseja. Vuoden 2018 suositus on yksityiskohtaisempi, mutta se ei ole parantanut tilannetta, sillä se ei ole sitova. Takautuvan analyysin mukaan tasa-arvoelinten resurssit ovat tässä yhteydessä merkittävä ongelma, sillä ne vaihtelevat suuresti jäsenvaltioittain. Useimmissa tapauksissa ne eivät riitä siihen, että tasa-arvoelimet pystyisivät hoitamaan kaikki tehtävänsä tuloksellisesti.

⁴² Jäljempänä 'EU:n kehys' tai 'EU:n toimet'.

⁴³ Keskeiset toivotut vaikutukset olivat i) EU:n yhdenvertaista kohtelua ja syrjimättömyyttä koskevan lainsäädännön tuloksellinen täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta, ii) syrjinnän ja eriarvoisen kohtelun vähentäminen ja iii) ennaltaehkäisyn ja tietoisuuden parantaminen.

Nykyisen EU:n kehyksen johdonmukaisuutta on arvioitu kaiken kaikkiaan myönteiseksi kaikilla tasoilla. Analyysistä käy ilmi, että johdonmukaisuus perussopimusten ja perusoikeuskirjan kanssa on suuri, sillä EU:n kehyksen tavoitteena on edistää tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä, jotka kuuluvat EU:n perusarvoihin. Tasa-arvo on myös perusoikeuskirjassa suojattu perusoikeus. Vaikka kansainväliset välineet, kuten Yhdistyneiden kansakuntien periaatteet kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden asemasta⁴⁴ (niin kutsutut Pariisin periaatteet) ja Euroopan neuvoston alaisuudessa toimivan Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) suositus nro 2⁴⁵ ovat yksityiskohtaisempia niiden erilaisen oikeudellisen luonteen vuoksi, eri välineet ovat sisällöltään johdonmukaisia.

EU:n tason lisäarvo on arvioitu myönteiseksi. Analyysin mukaan direktiivin 2000/43/EY antamisajankohtana ainoastaan noin puolella EU:n silloisista 15 jäsenvaltiosta oli tasa-arvoelin (jolla oli rajoitettu toimeksianto), ja muista EU:hun sittemmin liittyneistä 12 jäsenvaltiosta vain yhdellä oli tasa-arvoelin ennen liittymisprosessia. Tutkimuksen aikana kuullut sidosryhmät vahvistivat, että tasa-arvoelimiä ei olisi perustettu kaikkiin jäsenvaltioihin ilman EU:n toimia. Se, että syrjintä⁴⁶ on yhä yleistä kaikissa jäsenvaltioissa, osoittaa, että EU:n tason toimia tarvitaan edelleen. Niiden olisi kuitenkin oltava nykyistä oikeudellista kehystä yksityiskohtaisempia ja konkreettisempia, jotta jäsenvaltioissa saataisiin selkeämpi käsitys siitä, millaisia toimenpiteitä niiden pitäisi toteuttaa.

EU:n kehyksen alkuperäisten tavoitteiden merkitys alkuperäisiin ja nykyisiin tarpeisiin nähden on arvioitu myönteiseksi. Tasa-arvoelimiä koskevaa alkuperäistä oikeudellista kehystä on kuitenkin pidetty liian suppeana ja epämääräisenä. Kaikki sidosryhmät, erityisesti tasa-arvoelimet, kansalaisyhteiskunnan järjestöt ja jäsenvaltiot, ovat tästä laajalti samaa mieltä. Analyysi toi esiin vahvan kannatuksen lisätoimien⁴⁷ toteuttamiselle edellä mainittujen ongelmien ratkaisemiseksi ja sen varmistamiseksi, että tasa-arvoelimillä on resurssit vastata uusiin syrjimättömyyttä koskeviin haasteisiin, joita liittyy muun muassa automatisoitujen järjestelmien käyttöön ja joiden esiintymistiheys ja vakavuus ovat teknologian kehityksen myötä lisääntyneet.

Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella on tunnistettu useita hyödyllisiä kokemuksia, joita esitellään jäljempänä. Tasa-arvoelimiä koskevien nykyisten säännösten epäselvyyden vuoksi tasa-arvoelimillä on jäsenvaltioissa useita ongelmia, kuten jäljempänä todetaan. Vaikka vuoden 2018 suosituksella pyrittiin puuttumaan näihin kysymyksiin, sen vaikutus jäi vähäiseksi, sillä se ei ollut sitova, minkä vuoksi ehdotetaan sitovaa oikeudellista välinettä, jotta ongelmia voitaisiin käsitellä tehokkaammin.

Resurssit ja riippumattomuus

Analyysi osoittaa, että resurssien puute on toistuva ongelma, joka haittaa merkittävästi tasa-arvoelinten toimintaa. Samoin riippumattomuuden puute estää tasa-arvoelimiä hoitamasta tehtäviään ja edistämästä tavoitteitaan tuloksellisesti.

Uhrien auttaminen

⁴⁴ <https://www.un.org/ruleoflaw/blog/document/principles-relating-to-the-status-of-national-institutions-paris-principles/>

⁴⁵ <https://www.coe.int/en/web/european-commission-against-racism-and-intolerance/recommendation-no.2#:~:text=ECRI%20General%20Policy%20Recommendation%20N%C2%B02%20revised%20on%20Equality.and%20combating%20discrimination%20and%20intolerance>

⁴⁶ Vuoden 2019 eurobarometrin yksityiskohtaiset luvut ovat saatavilla analyysiasiakirjan liitteen 5 luvussa 3.

⁴⁷ Avoimen julkisen kuulemisen vastaajien suuri enemmistö (97,2 %) katsoo, että vahvojen ja vaikuttavien tasa-arvoelinten perustaminen on tärkeää – ks. [Tasa-arvoelimet – sitovat normit \(europa.eu\)](#).

Uhreille annettava apu ja tasa-arvoelimille tätä varten annetut valtuudet vaihtelevat suuresti jäsenvaltioiden välillä. Syrjimättömyyttä koskevan perusoikeuden vähimmäissuojan varmistamiseksi olisi hyödyllistä laatia sitä koskevat tarkemmat yhteiset säännöt. Oikeudenkäyntivaltuudet ovat tässä yhteydessä erityisen tärkeitä. Jotta kaikkia syrjinnän uhreja voitaisiin auttaa, on myös tärkeää varmistaa, että tasa-arvoelimet ovat esteettä kaikkien syrjinnän uhrien käytettävissä.

Työsyrijintädirektiivissä ja sukupuolten tasa-arvoa sosiaaliturva-asioissa koskevassa direktiivissä ei tällä hetkellä ole tasa-arvoelimiä koskevia säännöksiä. Takautuva analyysi osoittaa kuitenkin, että kyseisten direktiivien soveltamisalaan kuuluviin perusteisiin ja aloihin liittyvä syrjintä on jäsenvaltioissa edelleen yleistä.

Syrjintää koskeva tietämys

Takautuvan analyysin mukaan se, miten säännöllisesti tasa-arvoelimet tekevät riippumattomia tutkimuksia ja selvityksiä tai julkaisevat raportteja, vaihtelee suuresti. Sama koskee yhdenvertaisuutta koskevien ensisijaisten ja toissijaisten tietojen keräämistä. Koska syrjintää koskeva tietoisuus ja tietämys ovat edelleen riittämättömiä, tarvitaan selkeämpiä sääntöjä.

Yhteistyö

Se, missä määrin tasa-arvoelimet tekevät yhteistyötä ja jakavat tietoja keskenään ja kansallisten, eurooppalaisten ja kansainvälisten viranomaisten tai elinten kanssa, vaihtelee jäsenvaltioittain. Tällainen vaihto olisi kuitenkin hyödyllistä tiedon jakamisen ja synergioiden luomisen kannalta.

EU:n uusien toimien ennakoiva analyysi

Mahdollisia uusia EU:n toimia koskevien toimintavaihtoehtojen osalta on jo kokeiltu muita kuin lainsäädännöllisiä vaihtoehtoja, mutta ne eivät ole täysin tuottaneet toivottuja tuloksia. Muita kuin lainsäädännöllisiä toimia ovat olleet muun muassa seuraavat:

- (a) komission rahoittaman tasa-arvoelinten aktiivisen verkoston perustaminen (Equinet),
- (b) komission antama vuoden 2018 ei-sitova suositus,
- (c) parhaiden käytäntöjen vaihto ja
- (d) suora rahoitus kansalaisten, tasa-arvon, perusoikeuksien ja arvojen ohjelman kautta.

Vaikka kaikilla näillä toimenpiteillä oli myönteisiä vaikutuksia ja ne pysyvät voimassa myös tulevaisuudessa, suositus pantiin täytäntöön vain osittain, sillä se ei ollut luonteeltaan sitova.

Tämän vuoksi ainoa toimintavaihtoehto, jota tarkasteltiin vallitsevan tilanteen lisäksi, oli uuden lainsäädännön antaminen. Uuteen lainsäädäntöön sisällytettävien toimenpiteiden tyyppiä analysoitiin politiikkatoimikohtaisesti, kuten jäljempänä selitetään.

EU:n toimien tavoitteet voidaan ryhmitellä kolmeen tasa-arvoelimiä koskevaan päätavoitteeseen:

- autetaan panemaan täytäntöön kuusi tasa-arvodirektiiviä
- avustetaan tehokkaasti syrjinnän uhreja oikeussuojan saamisessa ja
- edistetään yhdenvertaista kohtelua ja ennaltaehkäistään syrjintää.

Analyysissä yksilöitiin 21 tavoitetta, joilla edellä mainitut ongelmat pyritään ratkaisemaan. Jotta nämä tavoitteet saavutetaan, keskeisiksi yksilöitiin kolme toiminnallista tavoitetta. Niillä varmistetaan, että

- tasa-arvoelimiin ei kohdistu ulkoista vaikutusta, jotta ne voivat hoitaa kaikki tehtävänsä riippumattomasti,
- tasa-arvoelimillä on tarvittavat resurssit kaikkien tehtäviensä hoitamiseen, ja
- jos tasa-arvoelin on osa sellaista elintä, jolla on useita tehtäviä, on olemassa sisäinen rakenne (niin kutsuttu ”palomuri”), joka takaa riittävän riippumattomuuden, keskittymisen ja resurssit yhdenvertaisuutta koskevan tehtävän hoitamiseen.

Tarkempaa analyysia varten valittiin 48 toimenpidettä, jotka jakautuvat 11 aihepiiriin⁴⁸ ja jotka voitaisiin sisällyttää lainsäädäntöön edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Analyysiasiakirjassa tutkittiin ehdotettuja toimenpiteitä viiden kriteerin perusteella: vaikuttavuus⁴⁹, tehokkuus⁵⁰, johdonmukaisuus⁵¹, EU:n tason lisäarvo⁵² ja merkityksellisyys⁵³. EU:n tason lisäarvon, merkityksellisyyden ja johdonmukaisuuden arviointi tehtiin ehdotetun lainsäädäntöaloitteen osalta kokonaisuutena, kun taas vaikuttavuuden ja tehokkuuden arviointi tehtiin aihepiirikohtaisesti yksittäisten toimenpiteiden osalta. Joidenkin toimenpiteiden osalta täydellinen arviointi ei ollut mahdollista tietojen rajallisen saatavuuden tai menetelmällisten rajoitteiden vuoksi. Tämä koski erityisesti tehokkuutta.

Tutkimuksessa todetaan, että uudet direktiivit, joissa kunnioitetaan toissijaisuusperiaatetta ja suhteellisuusperiaatetta, olisivat asianmukainen vastaus. Yksilöidystä toimenpiteistä 44 katsottiin aiheellisiksi sisällyttää ehdotuksiin.

Pieni osa jäsenvaltioista antaa tasa-arvoelimilleen jo melko kattavat resurssit ja valtuudet, kun taas useimmat muut jäsenvaltiot täyttävät edellä mainitut tavoitteet ainoastaan osittain. EU:n uusista säännöistä johtuva mukauttamisen tarve ja laajuus vaihtelisivat näin ollen kunkin politiikkatoimen osalta kunkin jäsenvaltion tasa-arvoelimen (tai tasa-arvoelinten) ominaisuuksien tilanteen mukaan.⁵⁴

Muu asiantuntemus ja analyysi

Komissio käytti myös tietoja, jotka kerättiin valmisteltaessa 19. maaliskuuta 2021 julkaistua komission yksiköiden valmisteluasiakirjaa⁵⁵ tasa-arvoelimiä koskevista normeista annetun komission suosituksen täytäntöönpanosta. Nämä käsittivät jäsenvaltioiden vastausten lisäksi aiempia jäsenvaltioilta, tasa-arvoelinten eurooppalaiselta verkostolta (Equinet), EU:n perusoikeusvirastolta, Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaiselta komissiolta (ECRI), tasa-arvoelimiltä, kansalaisyhteiskunnalta ja sukupuolten tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä käsittelevältä oikeusalan eurooppalaiselta asiantuntijaverkostolta saatuja

⁴⁸ Toimeksianto, toimivalta, saavutettavuus, yhteistyö, selvitykset, tiedonkeruu, seuranta, täytäntöönpano, riippumattomuus, resurssit ja rakenne.

⁴⁹ Vaikuttavuuden analyysissa tarkastellaan sitä, missä määrin ehdotetun toimenpiteen odotetaan edistävän toimintalogiikassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamista.

⁵⁰ Tehokkuuden analyysissa arvioidaan ehdotetussa toimenpiteessä käytettävien resurssien ja sen odotettavissa olevien muutosten välistä suhdetta.

⁵¹ Johdonmukaisuuden analyysissa keskitytään siihen, miten hyvin ehdotetun toimenpiteen odotetaan toimivan yhdessä muiden EU:n, kansainvälisten ja kansallisten välineiden kanssa.

⁵² EU:n tason lisäarvon analyysissa tarkastellaan ehdotetun toimenpiteen aiheuttamia muutoksia, jotka ylittävät ne muutokset, joita voitaisiin kohtuudella odottaa pelkästään sidosryhmiltä tai tilanteessa, jossa mitään toimia ei toteuteta.

⁵³ Merkityksellisyyden analyysissa tarkastellaan, onko ehdotettu toimenpide asianmukainen vastaus tarpeisiin.

⁵⁴ Lisätietoja kunkin jäsenvaltion tilanteesta on analyysiasiakirjan liitteessä 4.

⁵⁵ SWD(2021) 63 final.

tietoja. Lisäksi hyödynnettiin hyviä käytäntöjä, joita jaettiin komission ja Ruotsin hallituksen kesäkuussa 2019 järjestämässä hyvien käytäntöjen vaihtoa koskevassa seminaarissa.

Komissio hyödynsi myös Euroopan tasa-arvoinstituutin (EIGE) ja kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden eurooppalaisen verkoston (ENNHRI) olemassa olevia lähteitä kerätäkseen näyttöä analyysiasiakirjan laatimisen tueksi.

Lisäksi komissio otti huomioon tulokset rasismintorjunnan toimintasuunnitelman mukaisesti tehdystä tutkimuksesta, jossa selvitettiin rotuun tai etniseen alkuperään perustuvan syrjinnän vastaisen oikeudellisen suojan mahdollisia puutteita. Tutkimuksessa tarkasteltiin rotusyrjintädirektiivissä säädettyjen suojamekanismien mahdollisia puutteita, mukaan lukien tasa-arvoelinten asema.

Tutkimuksessa vahvistettiin, että tasa-arvoelimiä pidetään (erittäin) tärkeänä suojamekanismina syrjinnän torjunnassa. Tutkimuksen osana toteutettuun kohdennettuun kyselytutkimukseen vastanneet vahvistivat tämän havainnon. Siinä todettiin, että tasa-arvoelimet voisivat – toimivaltuuksiensa ansiosta, ja erityisesti jos niitä vahvistetaan – parantaa muiden suojamekanismien vaikuttavuutta. Tasa-arvoelinten lisäksi niihin suojamekanismeihin, jotka voivat edistää syrjinnän ennaltaehkäisemistä ja siltä suojaamista, kuuluvat oikeuksien puolustamista ja uhriksi joutumista, seuraamuksia, positiivisia erityistoimia sekä vuoropuhelua koskevat säännökset. Tutkimuksessa havaittiin joitakin mahdollisia puutteita näissä jo olemassa olevissa mekanismeissa (esimerkiksi seuraamukset ja puolustautumisoikeudet) ja mekanismeissa/toimenpiteissä, joiden avulla syrjinnän torjunnassa voitaisiin käyttää ennakoivampia/ennaltaehkäisevämpiä lähestymistapoja (esimerkiksi kansalliset toimintasuunnitelmat, yhdenvertaisuusvelvoitteet ja yhdenvertaisuustietojen keruu). Siinä suositeltiin, että tasa-arvoelimille annettaisiin merkittävämpi asema seuraavien seikkojen osalta:

- (a) tiedotus, tietoisuuden lisääminen, ohjaus ja koulutus
- (b) oikeuksien puolustaminen, mukaan lukien tutkinta- ja oikeudenkäyntivaltuudet, vaihtoehtoinen riidanratkaisu ja seuraamukset
- (c) yhdenvertaisuustietojen käyttö
- (d) vuoropuhelu ja yhteistyö sekä
- (e) positiiviset erityistoimet / yhdenvertaisuusvelvoitteet⁵⁶.

- **Sidosryhmien kuuleminen**

Lainsäädäntöaloitteen valmistelua varten toteutettiin useita kuulemistoimia. Sidosryhmät tukevat vahvasti uusia EU:n toimia tällä osa-alueella.

Avoimeen julkiseen kuulemiseen vastasi yhteensä 182 vastaajaa. Toimeksisaaja teki noin 100 haastattelua ja sai erityisiin verkkokyselyihin 84 vastausta. Yhteensä 239 sidosryhmää osallistui kolmeen työpajaan ja loppukonferenssiin, joissa käsiteltiin keskeisiä aiheita ja mahdollisia toimenpiteitä. Samanaikaisesti komissio järjesti neljä kokousta, joissa tiedotettiin aiheesta jäsenvaltioiden edustajille ja kuultiin heitä. Lisäksi järjestettiin säännöllisiä sidosryhmien esityksiä.

⁵⁶ Yhdenvertaisuusvelvoitteet velvoittavat julkisia ja/tai yksityisiä tahoja ottamaan huomioon tai pohtimaan, miten niiden politiikat tai päätökset vaikuttavat yhdenvertaista kohtelua koskevan lainsäädännön mukaisesti suojattuihin henkilöihin.

Nämä toimet suunnattiin hyvin laajalle sidosryhmäjoukolla kaikkien asianomaisten osapuolten saavuttamiseksi ja niiden panoksen ja mielipiteiden keräämiseksi. Muun muassa seuraavia sidosryhmiä kuultiin: kaikki tasa-arvoelimet, Equinet, perusoikeusvirasto ja EIGE, kaikkien jäsenvaltioiden ministeritason edustajat, syrjinnän torjunnan keskeiset tutkijat ja asiantuntijat, kansalaisyhteiskunnan järjestöt, työmarkkinaosapuolet, mukaan lukien EU:n tason työnantajien edustajat, sekä EU:n asukkaat (EU:n kansalaiset ja kolmansien maiden kansalaiset).

Komission jäsen Helena Dalli järjesti 24. toukokuuta 2022 nuorten tasa-arvoaktivistien kanssa tasa-arvoelimiä koskevan nuorisopoliittisen vuoropuhelun otsikolla ”Equality bodies that work for all of us”. Se oli osa Euroopan nuorison teemavuotta 2022, ja sen tavoitteena oli laajentaa tätä ehdotusta edeltäviä kuulemistoimia. Osallistujat vahvistivat, että harvat nuoret kääntyisivät tasa-arvoelimen puoleen, jos heidän oikeuksiaan olisi loukattu. He korostivat, että tasa-arvoelinten ja nuorisojärjestöjen välistä yhteistyötä on vahvistettava, myös ruohonjuuritasolla.

Ehdotus uusien EU:n sääntöjen antamisesta edellä mainittujen kysymysten ratkaisemiseksi sai kuulemistoimissa erittäin suuren kannatuksen. Esimerkiksi avoimeen julkiseen kuulemiseen vastanneista 97,2 prosenttia katsoi, että vahvojen ja tehokkaiden tasa-arvoelinten perustaminen on (erittäin) tärkeää. Sidosryhmät kannattivat EU:n sääntöjä, jotka koskevat seuraavia:

- riippumattomuus (mukaan lukien johdon valinta pätevyyden ja läpinäkyvien perusteiden mukaan ja talousarvion riippumattomuus)
- riittävät resurssit (henkilöstöresurssit, taloudelliset resurssit ja asianmukaiset tilat)
- kaikkien tasa-arvodirektiivien soveltamisalaan kuuluvien syrjintäperusteiden ja -alojen kattaminen
- helppo valitusten tekeminen ja saavutettavuus
- oikeudenkäyntivaltuudet ja tutkintavaltuudet kaikille tasa-arvoelimille
- tasa-arvoelinten sitovien päätösten täytäntöönpano ja mahdollisuus määrätä seuraamuksia
- tietoisuuden lisääminen tasa-arvoelinten olemassaolosta koko väestön ja syrjinnän vaarassa olevien ryhmien keskuudessa
- tasa-arvon edistäminen ja syrjinnän ehkäiseminen
- tasa-arvoelinten keräämät tiedot toiminnastaan ja pääsy muiden julkisten ja yksityisten tahojen keräämiin yhdenvertaisuustietoihin säännöllisten raporttien laatimiseksi sekä
- koordinointi ja yhteistyö viranomaisten, sidosryhmien (esimerkiksi kansalaisyhteiskunnan järjestöt ja työmarkkinaosapuolet) sekä kansainvälisten elinten tai EU:n elinten kanssa.

Sidosryhmät tukivat kunnianhimoisimpia valintoja edellä mainituilla aloilla. Sidosryhmien suuri enemmistö katsoi, että tulevassa lainsäädännössä olisi velvoitettava jäsenvaltiot luomaan edellytykset, joiden avulla tasa-arvoelimet voivat hoitaa tehtävänsä täysimittaisesti, koska ilman asianmukaisia välineitä ja valtuuksia ne eivät voi saavuttaa tavoitteitaan tuloksellisesti.

Samalla sidosryhmät korostivat, että tasa-arvoelimiä koskevien sitovien vähimmäisvaatimusten vahvistamisessa olisi otettava huomioon jäsenvaltioiden

oikeusperinteiden moninaisuus ja kunnioitettava niiden institutionaalista riippumattomuutta. Tässä yhteydessä pidettiin tärkeinä erityisesti seuraavia seikkoja:

- Kaikilta tasa-arvoelimiltä ei pitäisi edellyttää sitovaa päätöksentekovaltaa (tuomioistuintyyppinen tehtävä), vaan jäsenvaltioiden olisi voitava päättää, annetaanko tasa-arvoelimille sitovaa päätöksentekovaltaa ja mikä on paras tapa varmistaa niiden toiminnan vaikuttavuus.
- Tässä vaiheessa ei pitäisi perustaa keskitettyä vertaisarviointiin perustuvaa tasa-arvoelinten akkreditointijärjestelmää. Sen sijaan komission olisi voitava eri indikaattoreihin perustuvan säännöllisen seurannan avulla arvioida, missä määrin aloitteen tavoitteet on saavutettu ja missä määrin jäsenvaltiot ovat täyttäneet sen vaatimukset.
- Varmistettaessa, että tasa-arvoelinten palvelut ovat kaikkien mahdollisten uhrien saatavilla, on tärkeää, että jäsenvaltiot voivat järjestää tasa-arvoelinten fyysisen läsnäolon koko alueellaan jossain määrin joustavasti (jäsenvaltioiden olisi esimerkiksi voitava toteuttaa läsnäolo haluamallaan tavalla, muun muassa kiinteän toimistoverkoston, säännöllisten paikallisten käyntien [”lentävät toimistot”] tai paikallisten kansalaisyhteiskunnan järjestöjen kanssa tehtävän yhteistyön avulla).
- Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tasa-arvoelimillä on asianmukaiset valtuudet, edellytykset ja välineet tehtäviensä hoitamiseen siten, että ei kuitenkaan määrätä, miten niiden olisi täytettävä tehtävänsä missäkin yksittäisessä tapauksessa (niillä olisi esimerkiksi oltava valtuudet, mutta ei velvollisuutta toimia oikeudenkäynneissä).

Kaikki nämä näkökohdat on otettu huomioon tässä ehdotuksessa.

• **Perusoikeudet**

Tämän ehdotuksen tavoitteet ovat yhdenmukaisia perusoikeuskirjan kanssa, ja niillä pyritään tukemaan perusoikeuskirjan soveltamista ja ottamaan huomioon erityisesti sen 21 artikla, jossa kielletään kaikenlainen syrjintä esimerkiksi sukupuolen, rodun, etnisen alkuperän, uskonnon tai vakaumuksen, vammaisuuden, iän taikka sukupuolisen suuntautumisen perusteella, ja 23 artikla, jonka mukaisesti ”[n]aisten ja miesten välinen tasa-arvo on varmistettava kaikilla aloilla työelämä ja palkkaus mukaan lukien”. Perusoikeuskirjan 26 artiklassa tunnustetaan vammaisten oikeus päästä osallisiksi toimenpiteistä, joilla edistetään heidän itsenäistä elämäänsä, yhteiskunnallista ja ammatillista sopeutumistaan sekä osallistumistaan yhteiskuntaelämään.

4. TALOUSARVIOVAIKUTUKSET

Aloitteesta ei aiheudu lisäkustannuksia Euroopan komissiolle ja sen virastoille. Tämän direktiivin täytäntöönpanon seurannan tukemiseksi perusoikeusvirasto ja EIGE keräävät ja analysoivat asiaankuuluvia tietoja. Tämän tyyppiset tehtävät kuuluvat jo perusoikeusviraston⁵⁷ ja EIGEn⁵⁸ nykyisten toimeksiantojen piiriin, ja ne voidaan hoitaa ilman lisäresursseja.

⁵⁷ Euroopan unionin perusoikeusviraston perustamisesta 15 päivänä helmikuuta 2007 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 168/2007 4 artikla (EUVL L 53, 22.2.2007, s. 1).

⁵⁸ Euroopan tasa-arvoinstituutin perustamisesta 20 päivänä joulukuuta 2006 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1922/2006 3 artikla (EUVL L 403, 30.12.2006, s. 9).

5. LISÄTIEDOT

• Toteuttamissuunnitelmat, seuranta, arviointi ja raportointijärjestelyt

Jäsenvaltioiden on saatettava tämä direktiivi osaksi kansallista lainsäädäntöään 18 kuukauden kuluessa sen voimaantulosta ja ilmoitettava komissiolle sen täytäntöönpanemiseksi antamansa toimenpiteet.

Sen arvioimiseksi, miten tuloksellisesti tämän aloitteen tavoitteet saavutetaan, jäsenvaltioiden on raportoitava sen täytäntöönpanosta viiden vuoden välein. Lisäksi komissio hyväksyy täytäntöönpanokertomuksen, joka perustuu jäsenvaltioiden toimittamiin tietoihin sekä dataan, jonka perusoikeusvirasto ja EIGEn keräävät komission tiiviissä yhteistyössä näiden virastojen ja Equinetin kanssa myöhemmin laatiman indikaattoriluettelon mukaisesti. Komissio aikoo perustaa asiantuntijaryhmän kuulemaan jäsenvaltioita näistä indikaattoreista.

• Ehdotukseen sisältyvien säännösten yksityiskohtaiset selitykset

1 artikla – Tarkoitus, kohde ja soveltamisala

Tässä säännöksessä täsmennetään direktiivin tarkoitus, kohde ja soveltamisala. Siinä selvennetään, että direktiivissä vahvistettuja vähimmäisvaatimuksia sovelletaan tasa-arvoelimiin, jotka kuuluvat direktiivien 79/7/EY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY soveltamisalaan.

2 artikla – Tasa-arvoelinten nimeäminen

Tässä artiklassa säädetään, että jäsenvaltiot nimeävät yhden tai useamman tasa-arvoelimen direktiivien 79/7/EY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY soveltamisalaan kuuluvan syrjinnän torjumiseksi. Säännös vastaa direktiiveihin 2000/43/EY ja 2004/113/EY sisältyvää vastaavaa säännöstä.

Vaikka kaikki jäsenvaltiot ovat tähän mennessä nimenneet tasa-arvoelimiä, on tarpeen säilyttää uudessa direktiivissä velvollisuus nimetä ja perustaa vähintään yksi tasa-arvoelin, sillä nykyiset säännökset kumotaan.

Myös direktiiveihin 2000/43/EY ja 2004/113/EY sisältyvät säännökset, joissa täsmennetään tasa-arvoelinten toimivalta tai tehtävät, kumotaan. Ne on sisällytetty tähän direktiiviin uusien toimivaltuuksien ja tehtävien ohella seuraavasti:

- Riippumattomuus: 3 artikla
- Syrjinnän uhrien auttaminen: 6–9 artikla
- Lausunnot ja suositukset: 8, 13 ja 14 artikla
- Selvitykset ja raportit: 14 ja 15 artikla
- Yhteistyö: 12 artikla

3 artikla – Riippumattomuus

Riippumattomuus on olennainen ominaisuus, jonka avulla voidaan varmistaa tasa-arvoelinten asianmukainen toiminta ja niiden tehtävän täyttäminen.

Tässä säännöksessä säädetään tasa-arvoelinten yleisestä riippumattomuusveloitteesta, kun taas tasa-arvodirektiivien säännöksissä ainoastaan edellytetään, että ne toimivat itsenäisesti toimivaltaansa käyttäessään.

Tässä säännöksessä luetellaan vaatimukset, jotka edistävät tätä riippumattomuutta ja/tai takaavat sen. Ne koskevat oikeudellista rakennetta, vastuuvollisuutta, talousarviota, henkilöstöä, tasa-arvoelinten organisaatiota sekä niiden henkilöstöön ja johtoon sovellettavia sääntöjä, joilla varmistetaan niiden pätevyys ja riippumattomuus.

Lisäksi tässä säännöksessä edellytetään, että jäsenvaltiot varmistavat, että tasa-arvoelinten sisäinen rakenne takaa niiden tehtävien ja toimivallan riippumattoman toteuttamisen. Tasa-arvoelinten (sisäinen) rakenne vaikuttaa niiden kykyyn käyttää toimivaltaansa ja hoitaa tehtävänsä tehokkaasti. Esimerkiksi päätösten tekeminen tai lausuntojen antaminen yksittäisissä asioissa edellyttää tasa-arvoelimiltä puolueettomuutta, kun taas uhrien tukeminen voi edellyttää, että tasa-arvoelimet asettuvat heidän puolelleen.

Jotkin tasa-arvoelimet ovat osa suurempia yksiköitä, joilla on useita tehtäviä, kuten kansallisia ihmisoikeusinstituutioita tai oikeusasiamiehiä. Näissä tapauksissa nämä eri tehtävät voivat olla ristiriidassa keskenään sekä resurssien suhteen – erityisesti silloin, kun yhdenvertaisuutta koskeva tehtävä on lisätty muuhun tehtävään (muihin tehtäviin) – että toimivallan käytön suhteen. Esimerkiksi oikeusasiamiesten on yleensä toimittava puolueettomasti, mikä ei aina sovi yhteen uhrien auttamisen kanssa, esimerkiksi oikeudenkäyntimenettelyissä.

Nämä jännitteet voidaan ratkaista laatimalla elimen rakenne siten, että näitä valtuuksia ja/tai tehtäviä toteuttavat eri osastot tai henkilöstön jäsenet, eli ottamalla käyttöön rakenteelliset ”palomuurit”.

4 artikla – Resurssit

Riittävät resurssit ovat edellytys sille, että tasa-arvoelimet voivat toimia tuloksellisesti ja täyttää tehtävänsä.

Tällä säännöksellä asetetaan jäsenvaltioille yleinen velvoite antaa tasa-arvoelimille riittävät resurssit, jotta ne voivat hoitaa kaikki tehtävänsä ja käyttää kaikkia toimivaltuuksiaan tuloksellisesti. Lisäksi siinä täsmennetään olosuhteet ja/tai osa-alueet, jotka jäsenvaltioiden on otettava huomioon määritellössään taloudellisia resursseja: toimivallan tai tehtävien lisääntyminen, erityisasiantuntemuksen tarve automatisoitujen järjestelmien käyttämiseksi mahdollisten syrjintäriskien torjumisessa, riittävä varaus vaikeasti ennakoitavissa olevien oikeudenkäyntikulujen varalta sekä tasa-arvoelimen rakenne osana sellaista elintä, jolla on useita tehtäviä.

5 artikla – Ennaltaehkäisy, edistäminen ja tietoisuuden lisääminen

Syrjinnän torjunta aloitetaan toteuttamalla tarvittavat toimenpiteet sen ennaltaehkäisemiseksi. Nykyisissä tasa-arvodirektiiveissä asetetut suojamekanismit ovat pääosin takautuvia (syrjintätapausten jälkeen toteutettavia), yksilöllisiä ja uhrikeskeisiä. Direktiiveihin ei sisälly kattavia ennaltaehkäisymekanismia, eikä ennaltaehkäisyä mainita erikseen osana tasa-arvoelinten alkuperäisiä tehtäviä.

Yhdenvertaisen kohtelun edistämisen osalta on todettava, että tasa-arvoelimiä kutsuttiin direktiivissä 2000/43/EY ensin ’tasa-arvoista kohtelua edistäviksi elimiksi’ ja myöhemmissä tasa-arvodirektiiveissä ’elimiksi, joiden tehtävänä on analysoida, valvoa ja tukea syrjinnästä

vapaan kohtelun toteuttamista'. Niiden asema yhdenvertaisen kohtelun edistämässä on näin ollen aina ollut ilmeinen, mutta sitä ei ole koskaan nimenomaisesti määritelty direktiiveissä.

Tässä säännöksessä selvennetään nyt tasa-arvoelinten asema yhdenvertaisen kohtelun edistämässä ja siihen läheisesti liittyvän syrjinnän ehkäisemisessä. Tämän direktiivin tarkoituksena on vahvistaa, että tasa-arvoelimet ovat julkisia yksiköitä, joiden tehtävänä on edistää julkisten ja yksityisten tahojen tietämystä ja kehittää niiden valmiuksia yhdenvertaiseen kohteluun liittyvissä asioissa, jotta voidaan ehkäistä syrjinnän ilmenemistä (ja toistumista).

Tämän säännöksen tarkoituksena on myös varmistaa, että jäsenvaltiot hyväksyvät strategian, jolla puututaan yhdenvertaisuutta koskevia oikeuksia ja tasa-arvoelinten tarjoamia palveluja koskevan tietoisuuden vähäisyyteen ottaen huomioon eri kohderyhmien erityispiirteet.

6 artikla – Uhrien auttaminen

Tässä säännöksessä täsmennetään, miten tasa-arvoelinten on valituksen vastaanottamisen jälkeen avustettava uhreja antamalla asianmukaista ja kohdennettua tietoa oikeudellisesta kehyksestä, käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista, tasa-arvoelinten tarjoamista palveluista, sovellettavista luottamuksellisuussäännöistä, henkilötietojen suojasta ja mahdollisuuksista saada psykologista tukea (vaikka tasa-arvoelimet eivät itse olekaan vastuussa tällaisen tuen tarjoamisesta).

Tasa-arvoelimet voivat kerätä asianomaisten osapuolten vapaaehtoisesti toimittamia tietoja. Niiden on tehtävä alustava arviointi kaikista valituksista ja ilmoitettava valituksen tekijälle arvioinnistaan ja ehdottamistaan jatkotoimista. Tapauksen arvioinnin perusteella ne voivat valita ja ehdottaa valituksen tekijälle 7–9 artiklan mukaisia jatkotoimia.

7 artikla – Sovintoratkaisu

Artiklassa edellytetään, että jäsenvaltioiden on säädettävä mahdollisuudesta ratkaista riitoja sovintoteitse joko itse tasa-arvoelimen tai jonkin muun tätä tarkoitusta varten perustetun yksikön johdolla, kun kaikki osapuolet suostuvat tällaiseen prosessiin. Jäsenvaltioiden tehtäväksi jää määrittellä prosessin yksityiskohdat kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

8 artikla – Lausunnot ja päätökset

Tässä säännöksessä säädetään, että tasa-arvoelimet voivat tutkia mahdollisia syrjintätapauksia ja antaa valituksen perusteella tai omasta aloitteestaan (ei-sitovan) perustellun lausunnon tai (sitovan) päätöksen. Jos niillä on jo riittävät tiedot, jotka asianomaiset osapuolet ovat vapaaehtoisesti toimittaneet, ne voivat antaa tällaisia lausuntoja tai päätöksiä pyytämättä lisätietoja. Kaikilla osapuolilla olisi oltava oikeudenmukaista menettelyä koskevat oikeudet, mukaan lukien oikeus tulla kuulluksi.

Tähän asti tasa-arvoelimillä on ollut toimivalta antaa suosituksia kaikista syrjintään liittyvistä kysymyksistä. Termi 'suositus' on säilytetty tässä direktiivissä siten, että sillä viitataan 13–15 artiklan mukaisiin toimintapoliittisiin suosituksiin. Jotkin tasa-arvoelimet ovat käyttäneet tätä toimivaltaa myös antaakseen suosituksia yksittäisissä tapauksissa. Näiden kahden tilanteen erottamiseksi toisistaan tässä direktiivissä tarkoitetaan termillä 'lausunto' tasa-arvoelinten toimivaltaa tehdä päätelmiä yksittäisissä tapauksissa. Tällaiset lausunnot eivät ole oikeudellisesti sitovia.

Joillakin tasa-arvoelimillä on kansallisten sääntöjen nojalla valtuudet tehdä sitovia päätöksiä, jos jäsenvaltiot niin päättävät. Vaikka tämän direktiivin tarkoituksena ei ole antaa näitä valtuuksia kaikille tasa-arvoelimille kaikissa jäsenvaltioissa, siinä käsitellään tilanteita, joissa tasa-arvoelimillä on tällainen toimivalta kansallisten sääntöjen nojalla, ja pyritään varmistamaan sitovien päätösten täytäntöönpano.

Jos syrjintää on tapahtunut, lausuntojen ja päätösten antaminen on keino lopettaa syrjintätilanne, mutta myös mahdollisuus estää muiden samankaltaisten tilanteiden syntyminen tulevaisuudessa. Tarvittaessa tasa-arvoelinten on sisällytettävä lausuntoihinsa ja päätöksiinsä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä tilanteen korjaamiseen tähtäävien erityisten toimenpiteiden lisäksi.

Lausuntojen tai päätösten täytäntöönpanon edistämistä ja seuraamista varten jäsenvaltioiden on otettava käyttöön asianmukaiset mekanismit lausuntojen seurantaan varten, kuten palautevelvoitteet, ja päätösten täytäntöönpanoa varten.

9 artikla – Oikeudenkäynti

Tässä artiklassa annetaan tasa-arvoelimille oikeudenkäyntivaltuudet sen varmistamiseksi, että direktiiveissä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY säädettyä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta noudatetaan.

Oikeudenkäyntivaltuuksien ansiosta tasa-arvoelimet voivat tukea konkreettisesti uhreja oikeussuojan saamisessa, mutta myös edistää sääntöjen oikeudellista tulkintaa ja yhteiskunnallista muutosta strategisten oikeudenkäyntien avulla. Tältä osin on erityisen tärkeää, että ne voivat toimia omissa nimissään ja yleisen edun nimissä silloin, kun tunnustettua uhria ei ole, sekä useiden uhrien tukena tai näiden puolesta. Tasa-arvoelinten mahdollisuus antaa tuomioistuimille suullisia tai kirjallisia lausuntoja (esimerkiksi amicus curiae -ominaisuudessa) täydentää hyödyllisellä tavalla näitä oikeudenkäyntivaltuuksia, sillä se ei vaadi tasa-arvoelimiltä yhtä paljon resursseja mutta antaa niille kuitenkin mahdollisuuden esittää asiantuntijalausuntonsa tuomioistuimille.

Tällä säännöksellä taataan myös se, että tasa-arvoelinten oikeudet toimia tuomioistuimessa ovat oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja oikeuskeinojen tasapuolisuutta koskevien periaatteiden mukaisia. Tasa-arvoelin ei saa esittää oikeudenkäynnissä todisteita, joiden toimittamiseen väitettyllä tekijällä tai millä tahansa kolmannella osapuolella oli oikeudellinen velvollisuus samaa tapausta koskevissa aiemmissa tutkimuksissa. Tätä säännöstä ei sovelleta silloin, kun tasa-arvoelin toimii osapuolena oman päätöksensä täytäntöönpanoa tai muutoksenhakua koskevassa menettelyssä tai kun se toimii amicus curiae -ominaisuudessa.

10 artikla – Menettelylliset takeet

Ehdotuksen 6–9 artiklassa säädettyihin menettelyihin on liitettävä asianmukaiset menettelylliset takeet asianomaisten luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden puolustautumisoikeuksien, luottamuksellisuuden ja muutoksenhaun osalta. Jäsenvaltioiden on määriteltävä tällaiset takeet kansallisten sääntöjen mukaisesti.

11 artikla – Saatavuus, saavutettavuus ja kohtuullinen mukauttaminen

Jotta kaikkia syrjinnän uhreja voitaisiin auttaa, on olennaisen tärkeää, että tasa-arvoelimet ovat esteettömästi kaikkien ihmisten saatavilla ja että ne tarjoavat valituksen tekijöille maksuttomia palveluja kaikkialla jäsenvaltioiden alueella, myös maaseudulla ja syrjäisillä

alueilla. Tässä säännöksessä edellytetään myös, että kaikki palvelut ovat esteettömiä ja että vammaisille henkilöille tarjotaan kohtuulliset mukautukset.

12 artikla – Yhteistyö

Yhteistyö muiden julkisten ja yksityisten tahojen kanssa on olennaisen tärkeää, jotta voidaan edistää yhdenvertaista kohtelua ja syrjimättömyyttä, tukea tiedoilla tasa-arvoelinten työtä ja koordinoita niiden toimintaa muiden tahojen kanssa.

13 artikla – Kuuleminen

Tällä säännöksellä pyritään varmistamaan, että hallitus ja muut julkiset laitokset kuulevat säännöllisesti tasa-arvoelimiä tasa-arvo- ja syrjimättömyyskysymyksiä koskevista julkisista politiikoista oikea-aikaisten ja läpinäkyvien menettelyjen avulla. Se antaa myös tasa-arvoelimille mahdollisuuden antaa suosituksia tällaisista julkisista politiikoista, mihin tasa-arvoelimillä on ollut valtuudet siitä lähtien, kun ne perustettiin EU:n lainsäädännön nojalla. Tämä säännös auttaa siten vahvistamaan niiden asemaa julkisina asiantuntijoina yhdenvertaista kohtelua koskevissa asioissa.

14 artikla – Tiedonkeruu ja pääsy yhdenvertaisuustietoihin

Tässä säännöksessä säädetään tasa-arvoelinten i) velvollisuudesta kerätä tietoja omasta toiminnastaan, ii) valtuuksista tehdä selvityksiä, iii) valtuuksista käyttää ja käsitellä muiden julkisten tai yksityisten tahojen keräämiä tilastoja sekä iv) mahdollisuudesta koordinoita muiden julkisten tai yksityisten tahojen toteuttamaa yhdenvertaisuustietojen keruuta. Tasa-arvoelimet osallistuvat näin osaltaan sellaisten yhdenvertaisuustietojen keräämiseen, joista saadaan tietoa niiden omiin raportteihin, 16 artiklassa tarkoitettuun komission seurantakertomukseen sekä yhdenvertaista kohtelua ja syrjintää koskevaan julkiseen tietämykseen jäsenvaltioissa.

Lisäksi tällä säännöksellä varmistetaan, että tasa-arvoelimet voivat antaa suosituksia yhdenvertaisuustietojen keräämisestä jäsenvaltioissa. Yhdenvertaisuustietojen kerääminen on ratkaisevan tärkeää, jotta voidaan lisätä tietoisuutta, arvioida syrjintää määrällisesti, kuvata ajallista kehitystä, näyttää toteen syrjinnän olemassaolo, arvioida yhdenvertaisuutta koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa, osoittaa tarve toteuttaa positiivisia erityistoimia ja edistää näyttöön perustuvaa päätöksentekoa.

15 artikla – Raportit ja strateginen suunnittelu

Tämän säännöksen tavoitteena on varmistaa, että tasa-arvoelimet suunnittelevat säännöllisesti työtään ja raportoivat siitä sekä yhdenvertaisen kohtelun ja syrjimättömyyden tilasta. Tasa-arvoelimet lisäävät yleistä tietämystä syrjinnästä ja omasta työstään asettamalla saataville tietoja omasta toiminnastaan, saatujen valitusten määrästä eri perusteiden ja osa-alueiden mukaan sekä syrjinnästä jäsenvaltioissa yleisesti.

Tämä tieto puolestaan auttaa niitä tekemään tietoon perustuvia päätöksiä työnsä tulevasta organisoinnista, tulevien vuosien painopisteistä ja siitä, miten ne voivat parhaiten kohdentaa resurssinsa.

16 artikla – Valvonta

Tässä säännöksessä säädetään, että komissio laatii luettelon yhteisistä indikaattoreista, joilla seurataan tämän direktiivin täytäntöönpanoa, ja laatii kertomuksen direktiivin soveltamisesta.

Luettelon laatimista varten komissio voi pyytää neuvoa perusoikeusvirastolta ja EIGeltä. Indikaattorit kattavat tasa-arvoelinten resurssit, toiminnallisen riippumattomuuden, toiminnan ja vaikuttavuuden sekä mahdolliset muutokset niiden toimeksiantoon, valtuuksiin tai rakenteeseen. Jäsenvaltioita ja sidosryhmiä kuullaan sekä kansallisella tasolla että EU:n tasolla, ja Equinetin kehittämät indikaattorit otetaan huomioon.

Tässä artiklassa säädetään myös jäsenvaltioiden velvollisuudesta toimittaa komissiolle viiden vuoden välein kaikki asiaankuuluvat tiedot direktiivin täytäntöönpanosta edellä mainittujen indikaattoreiden perusteella, jotta komissio voi tarkastella direktiivin täytäntöönpanoa uudelleen ja laatia täytäntöönpanokertomuksen.

17 artikla – Vähimmäisvaatimukset

Tämä on vakiomuotoinen suojan tason heikkenemisen estämistä koskeva säännös, jossa täsmennetään, että jäsenvaltiot voivat pitää voimassa tai antaa lainsäädäntöä, jolla tarjotaan korkeampi suojan taso kuin direktiivillä. Siinä säädetään, että jäsenvaltiot eivät saisi heikentää tasa-arvoelinten toiminnalle jo asetettuja edellytyksiä pannaan tätä direktiiviä täytäntöön.

18 artikla – Henkilötietojen käsittely

Henkilötietoja, joita tasa-arvoelimet keräävät tehtäviensä hoitamiseksi esimerkiksi valitusta käsiteltäessä olisi käsiteltävä yleisen tietosuojasetuksen⁵⁹ mukaisesti. Tässä artiklassa täsmennetään, että tasa-arvoelimet voivat kerätä henkilötietoja ainoastaan, jos se on tarpeen tämän direktiivin mukaisen tehtävän hoitamiseksi. Lisäsuojatoimia olisi otettava käyttöön aina, kun tasa-arvoelinten on käsiteltävä arkaluonteisia henkilötietoja tehtäviensä hoitamiseksi.

19 artikla – Tasa-arvoelimiä koskevien nykyisten säännösten kumoaminen

Tässä artiklassa muutetaan direktiivejä 2000/43/EY ja 2004/113/EY siten, että kumotaan nykyiset tasa-arvoelimiä koskevat säännökset ja täsmennetään, että kaikkia viittauksia kumottuihin säännöksiin pidetään viittauksina tähän direktiiviin.

Lisäksi 21 artiklassa säädetään tämän artiklan voimaantulopäivästä sen varmistamiseksi, ettei tasa-arvoelinten toimintaan tule katkosta.

20 artikla – Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

Tässä artiklassa vahvistetaan määräaika, johon mennessä jäsenvaltioiden on saatettava direktiivi voimaan ja toimitettava asiaa koskevat tekstit komissiolle. Määräaika on 18 kuukautta tämän direktiivin voimaantulosta.

21 artikla – Voimaantulo

Kyseessä on vakiosäännös, jossa säädetään, että direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu Euroopan unionin virallisessa lehdessä. Se takaa myös sen, että nykyiset tasa-arvoelimiä koskevat säännökset pysyvät voimassa, kunnes uusia säännöksiä aletaan soveltaa.

⁵⁹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

22 artikla – Osoitus

Osoitusta koskevassa vakiosäännöksessä selvennetään, että direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Ehdotus

NEUVOSTON DIREKTIIVI

normeista tasa-arvoelimille, jotka toimivat asioissa, jotka koskevat henkilöiden rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumatonta yhdenvertaista kohtelua, uskonnosta tai vakaumuksesta, vammaisuudesta, iästä tai seksuaalisesta suuntautumisesta riippumatonta yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa ja naisten ja miesten yhdenvertaista kohtelua sosiaaliturvaa koskevissa asioissa ja tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan osalta sekä direktiivin 2000/43/EY 13 artiklan ja direktiivin 2004/113/EY 12 artiklan kumoamisesta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 19 artiklan 1 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission ehdotuksen,

sen jälkeen kun esitys lainsäätämisyksikössä hyväksyttäväksi säädökseksi on toimitettu kansallisille parlamenteille,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin lausunnon¹,

ottaa huomioon Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon²,

ottaa huomioon alueiden komitean lausunnon³,

ottaa huomioon Euroopan tietosuojavaltuutetun lausunnon⁴,

noudattaa erityistä lainsäätämisyksiköstä,

sekä katsoo seuraavaa:

- (1) Perussopimuksissa ja Euroopan unionin perusoikeuskirjassa tunnustetaan oikeus yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen unionin keskeisiksi arvoiksi⁵, ja unioni on jo antanut useita direktiivejä syrjinnän kieltämisestä.
- (2) SEUT-sopimuksen 19 artiklan 1 kohdan mukaisesti neuvosto voi unionille uskotun toimivallan rajoissa yksimielisesti erityisessä lainsäätämisyksikössä ja Euroopan parlamentin hyväksynnän saatuaan toteuttaa tarvittavat toimenpiteet sukupuoleen, rotuun, etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiseksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta perussopimusten muiden määräysten soveltamista.

¹ EUVL C , , s. .

² EUVL C , , s. .

³ EUVL C , , s. .

⁴ EUVL C , , s. .

⁵ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEU-sopimus', 2 ja 3 artikla, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus', 8 ja 10 artikla sekä perusoikeuskirjan 21, 23 ja 26 artikla.

- (3) Tämän direktiivin tarkoituksena on vahvistaa tasa-arvoelinten toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset niiden vaikuttavuuden parantamiseksi ja niiden riippumattomuuden takaamiseksi, jotta voidaan tehostaa neuvoston direktiiveistä 79/7/ETY⁶, 2000/43/EY⁷, 2000/78/EY⁸ ja 2004/113/EY⁹ johtuvan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamista.
- (4) Direktiivissä 79/7/ETY kielletään sukupuoleen perustuva syrjintä sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä.
- (5) Direktiivissä 2000/43/EY kielletään rotuun tai etniseen alkuperään perustuva syrjintä.
- (6) Direktiivissä 2000/78/EY kielletään uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään taikka seksuaaliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä työssä ja ammatillisessa koulutuksessa.
- (7) Direktiivissä 2004/113/EY kielletään sukupuoleen perustuva syrjintä tavaroiden ja palveluiden saatavuuden ja tarjonnan alalla.
- (8) Direktiiveissä 2000/43/EY ja 2004/113/EY edellytetään, että jäsenvaltiot nimeävät yhden tai useamman elimen, joiden tehtävänä on edistää yhdenvertaista kohtelua sekä analysoida, seurata ja tukea kaikkien ihmisten yhdenvertaista kohtelua ilman kyseisten direktiivien kattamiin seikkoihin perustuvaa syrjintää, jäljempänä 'tasa-arvoelimet'. Direktiiveissä edellytetään, että jäsenvaltiot varmistavat, että näillä elimillä on toimivalta avustaa itsenäisesti syrjinnän uhreiksi joutuneita henkilöitä, toteuttaa riippumattomia selvityksiä syrjintään liittyvistä kysymyksistä, julkaista riippumattomia raportteja ja antaa suosituksia kaikista syrjintään liittyvistä kysymyksistä.
- (9) Tasa-arvoelinten nimeämisestä säädetään myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiveissä 2006/54/EY¹⁰ ja 2010/41/EU¹¹.
- (10) Kaikki jäsenvaltiot ovat perustaneet tasa-arvoelimiä direktiivien 2000/43/EY ja 2004/113/EY nojalla. Tasa-arvoelinten järjestelmä on monipuolinen ja hyviä käytäntöjä on syntynyt. Monilla tasa-arvoelimillä on kuitenkin haasteita, jotka liittyvät erityisesti niiden tehtävien hoitamista varten tarvittaviin resursseihin, riippumattomuuteen ja valtuuksiin.¹²

⁶ Neuvoston direktiivi 79/7/ETY, annettu 19 päivänä joulukuuta 1978, miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen asteittaisesta toteuttamisesta sosiaaliturvaa koskevissa kysymyksissä (EYVL L 6, 10.1.1979, s. 24).

⁷ Neuvoston direktiivi 2000/43/EY, annettu 29 päivänä kesäkuuta 2000, rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta (EYVL L 180, 19.7.2000, s. 22).

⁸ Neuvoston direktiivi 2000/78/EY, annettu 27 päivänä marraskuuta 2000, yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista (EYVL L 303, 2.12.2000, s. 16).

⁹ Neuvoston direktiivi 2004/113/EY, annettu 13 päivänä joulukuuta 2004, miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla (EUVL L 373, 21.12.2004, s. 37).

¹⁰ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/54/EY, annettu 5 päivänä heinäkuuta 2006, miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta työhön ja ammatteihin liittyvissä asioissa (EUVL L 204, 26.7.2006, s. 23).

¹¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/41/EU annettu 7 päivänä heinäkuuta 2010, miesten ja naisten tasa-arvoisen kohtelun periaatteen soveltamisesta itsenäisiin ammatinharjoittajiin sekä neuvoston direktiivin 86/613/ETY kumoamisesta (EUVL L 180, 15.7.2010, s. 1).

¹² Ks. yksityiskohtainen analyysi komission yksiköiden valmisteluasiakirjassa SWD (2021) 63 final ”Equality bodies and the implementation of the Commission Recommendation on standards for equality bodies”.

- (11) Direktiiveissä 2000/43/EY ja 2004/113/EY jätetään jäsenvaltioille laaja harkintavalta tasa-arvoelinten rakenteen ja toiminnan osalta. Tämän seurauksena jäsenvaltioiden perustamien tasa-arvoelinten toimeksiannot, toimivalta, rakenteet, resurssit ja operatiivinen toiminta eroavat toisistaan merkittävästi. Tämä puolestaan tarkoittaa, että syrjinnän vastainen suoja vaihtelee jäsenvaltiosta toiseen.
- (12) Vaikka direktiiveissä 79/7/ETY ja 2000/78/EY ei vaadita jäsenvaltioita nimeämään tasa-arvoelimiä käsittelemään kyseisten direktiivien soveltamisalaan kuuluvia asioita, tällaiset elimet ovat toimivaltaisista näissä asioissa useimmissa jäsenvaltioissa, jos kansallinen lainsäädäntö sitä edellyttää. Näin ei kuitenkaan ole kaikissa jäsenvaltioissa, minkä vuoksi syrjinnän vastaisen suojan taso kyseisten direktiivien soveltamisalaan kuuluvissa asioissa vaihtelee eri puolilla unionia.
- (13) Sen varmistamiseksi, että tasa-arvoelimet voivat tuloksellisesti tukea direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY täytäntöönpanoa edistämällä yhdenvertaista kohtelua, ehkäisemällä syrjintää ja tarjoamalla apua kaikille syrjityille henkilöille ja ryhmille niin, että nämä voivat saada oikeussuojaa kaikkialla unionissa, on tarpeen hyväksyä näiden elinten toimintaa koskevat sitovat vähimmäisvaatimukset ja laajentaa niiden toimeksianto koskemaan direktiivien 79/7/ETY ja 2000/78/EY soveltamisalaan kuuluvia asioita. Uusien normien olisi perustuttava komission suosituksen 2018/951¹³ soveltamisesta saatuihin kokemuksiin, ja niissä olisi hyödynnettävä joitakin sen säännöksiä ja tarvittaessa vahvistettava uusia sääntöjä. Niissä olisi myös hyödynnettävä muita asiaankuuluvia välineitä, kuten Euroopan rasismin ja suvaitsemattomuuden vastaisen komission (ECRI) hyväksymää tasa-arvoelimiä koskevaa yleistä poliittista suositusta nro 2¹⁴ ja Yhdistyneiden kansakuntien hyväksymiä kansallisiin ihmisoikeusinstituutioihin sovellettavia Pariisin periaatteita¹⁵.
- (14) Samoista tasa-arvoelinten toimintaa koskevista sitovista vähimmäisvaatimuksista, jotka koskevat direktiivien 2006/54/EY ja 2010/41/EU soveltamisalaan kuuluvia asioita, säädetään direktiivissä (EU) .../... [*tasa-arvoelimiä koskevista normeista naisten ja miesten yhdenvertaiseen kohteluun ja yhtäläisiin mahdollisuuksiin työssä ja ammatissa liittyvissä asioissa sekä direktiivin 2006/54/EY 20 artiklan ja direktiivin 2010/41/EU 11 artiklan kumoamisesta*]¹⁶.
- (15) Tätä direktiiviä olisi sovellettava tasa-arvoelinten toimintaan direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY soveltamisalaan kuuluvissa asioissa. Normien olisi koskettava ainoastaan tasa-arvoelinten toimintaa, eikä niillä pitäisi laajentaa kyseisten direktiivien aineellista tai henkilöllistä soveltamisalaa.
- (16) Tasa-arvoelinten olisi yhdenvertaisen kohtelun edistämiseksi, syrjinnän ehkäisemiseksi ja syrjinnän uhrien auttamiseksi kiinnitettävä erityistä huomiota syrjintään, joka perustuu useaan direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY soveltamisalaan kuuluvaan seikkaan.
- (17) Tasa-arvoelimet voivat hoitaa tehtävänsä tuloksellisesti ainoastaan, jos ne pystyvät toimimaan täysin riippumattomasti ilman niihin kohdistuvaa ulkopuolista vaikutusta.

¹³ Komission suositus (EU) 2018/951, annettu 22 päivänä kesäkuuta 2018, tasa-arvoelimiä koskevista normeista (EUVL L 167, 4.7.2018, s. 28).

¹⁴ ECRI General Policy Recommendation N°2 revised on Equality Bodies to combat racism and intolerance at national level – hyväksytty 13. kesäkuuta 1997 ja tarkistettu 7. joulukuuta 2017.

¹⁵ YK:n yleiskokouksen 20. joulukuuta 1993 antamalla päätöslauselmalla 48/134 hyväksytyt kansallisten instituutioiden asemaa koskevat periaatteet.

¹⁶ COM(2022) 688.

Tätä varten jäsenvaltioiden olisi otettava huomioon useita tasa-arvoelinten riippumattomuutta edistäviä kriteerejä. Tasa-arvoelimiä ei pitäisi perustaa osaksi ministeriötä tai elintä, joka saa ohjeita suoraan hallitukselta. Kaikkien henkilöstön jäsenten tai johtotehtävissä toimivien henkilöiden, jotka toimivat esimerkiksi tasa-arvoelintä hallinnoivan johtokunnan jäsenenä, tasa-arvoelimen johtajana, apulaisjohtajana tai virkaa toimittavana johtajana, olisi oltava riippumattomia ja päteviä tehtäväänsä, ja heidät olisi valittava läpinäkyvällä menettelyllä. Tasa-arvoelinten olisi voitava hallinnoida omaa talousarviotaan ja omia resurssejaan, myös valitsemalla oma henkilöstönsä ja hallinnoimalla sitä itse, ja niiden olisi voitava asettaa omat painopisteensä.

- (18) Sen varmistamiseksi, että tasa-arvoelimet voivat käyttää kaikkia toimivaltuuksiaan ja hoitaa kaikki tehtävänsä, jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tasa-arvoelinten sisäinen rakenne mahdollistaa niiden eri toimivaltuuksien riippumattoman käytön. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä tilanteisiin, joissa elinten edellytetään olevan sekä puolueettomia että tarjoavan tukea uhreille. Tämä on erityisen tärkeää silloin, kun tasa-arvoelimellä on puolueettomuutta edellyttäviä sitovia päätöksentekovaltuuksia tai se on osa elintä, jolla on useita eri tehtäviä ja jossa jokin toinen tehtävä edellyttää puolueettomuutta. Sisäisen rakenteen, jolla varmistetaan eri toimivaltuuksien ja tehtävien tiukka erottelu, pitäisi taata, että tasa-arvoelin voi käyttää niitä tuloksellisesti.
- (19) Resurssien puute on keskeinen kysymys, joka haittaa tasa-arvoelinten kykyä hoitaa tehtävänsä asianmukaisesti. Siksi jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tasa-arvoelimet saavat riittävästi rahoitusta, voivat palkata pätevää henkilöstöä ja että niillä on käytössään asianmukaiset tilat ja infrastruktuuri, jotta ne voivat hoitaa kaikki tehtävänsä tuloksellisesti, kohtuullisessa ajassa ja kansallisessa lainsäädännössä vahvistetuissa määrärajoissa. Niiden talousarviomäärärahojen olisi oltava vakaat, lukuun ottamatta tapauksia, joissa tasa-arvoelinten toimivaltuuksia lisätään, ne olisi suunniteltava monivuotiselta pohjalta ja niillä olisi voitava kattaa kustannukset, joita voi olla vaikea ennakoida, kuten oikeudenkäynteihin liittyvät kustannukset. Sen varmistamiseksi, että tasa-arvoelimet saavat riittävät resurssit, niiden talousarvioon ei esimerkiksi saisi tehdä leikkauksia, jotka ovat merkittävästi suurempia kuin muiden julkisten yksiköiden keskimääräiset leikkaukset, ja niiden vuotuisen kasvun pitäisi olla samoin vähintään samansuuruinen kuin muiden yksiköiden rahoituksen keskimääräinen kasvu. Resurssit olisi kasvatettava suhteellisesti, jos tasa-arvoelinten tehtäviä ja toimivaltaa laajennetaan.
- (20) Automatisoidut järjestelmät, mukaan lukien tekoäly, ovat hyödyllinen väline syrjäntämällien tunnistamiseen, mutta myös algoritminen syrjäntä on riski. Tasa-arvoelimillä olisi sen vuoksi oltava käytettävissään pätevää henkilöstöä tai palveluja, jotka pystyvät toisaalta käyttämään automatisoituja järjestelmiä työssään ja toisaalta arvioimaan, ovatko ne syrjäntämättömyysääntöjen mukaisia. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä siihen, että tasa-arvoelimille annetaan asianmukaiset digitaaliset resurssit joko suoraan tai alihankintana.
- (21) Tasa-arvoelimillä on muiden toimijoiden ohella keskeinen asema syrjäntämisen ehkäisemisessä ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Syrjäntämisen rakenteellisten näkökohtien käsittelemiseksi ja yhteiskunnallisen muutoksen edistämiseksi niiden olisi edistettävä yhdenvertaisuusveloitteita, hyviä käytäntöjä, positiivisia erityistoimia ja tasa-arvon valtavirtaistamista julkisten ja yksityisten tahojen keskuudessa ja tarjottava niille koulutusta, tietoa, neuvontaa, ohjausta ja tukea. Niiden olisi oltava yhteydessä julkisiin ja yksityisiin tahoihin ja ryhmiin, jotka ovat vaarassa joutua syrjäntämisen

kohteeksi, ja osallistuttava julkiseen keskusteluun stereotyyppien torjumiseksi ja tietoisuuden lisäämiseksi monimuotoisuudesta ja sen hyödyistä, mikä on unionin tasa-arvostrategioiden keskeinen osa-alue.

- (22) Ennaltaehkäisyyn lisäksi tasa-arvoelinten keskeisenä tehtävänä on tarjota apua syrjinnän uhreille. Tähän apuun olisi aina kuuluttava keskeisten tietojen antaminen valitusten tekijöille ja valituksen alustava arviointi osapuolilta vapaaehtoisuuden pohjalta saatujen alustavien tietojen perusteella. Jäsenvaltioiden olisi määriteltävä yksityiskohtaiset säännöt, joiden mukaisesti tasa-arvoelin antaa tämän arvioinnin, kuten prosessin aikataulu tai menettelylliset takeet toistuvia tai väärin perustein tehtäviä valituksia vastaan.
- (23) Sen varmistamiseksi, että kaikki uhrit voivat tehdä valituksia, niitä olisi voitava tehdä eri tavoin. Jäsenvaltioiden olisi myös otettava asianmukaisesti huomioon komission suositus 2018/951, jonka mukaisesti valituksia olisi voitava tehdä valituksen tekijän valinnan mukaan kielellä, joka on yleinen siinä jäsenvaltiossa, jossa tasa-arvoelin sijaitsee. Todistajille ja väärinkäytösten paljastajille sekä mahdollisuuksien mukaan myös valitusten tekijöille olisi tarjottava luottamuksellisuus, jotta voidaan puuttua yhteen aliraportoinnin syyhyn eli kostotoimien pelkoon, sanotun kuitenkin rajoittamatta unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta annetun direktiivin (EU) 2019/1937¹⁷ soveltamista.
- (24) Jotta voitaisiin tarjota mahdollisuus riita-asioiden nopeaan ja kohtuuhintaiseen ratkaisemiseen tuomioistuimen ulkopuolella, jäsenvaltioiden olisi säädettävä, että osapuolet voivat pyrkiä ratkaisemaan riitansa sovittelussa joko tasa-arvoelimen tai muun asiaan erikoistuneen yksikön johdolla. Niiden olisi määriteltävä sovitteluun liittyvät yksityiskohtaiset säännöt kansallisen lainsäädännön mukaisesti.
- (25) Jos tasa-arvoelimet epäilevät, että direktiiveissä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY tai 2004/113/EY säädettyä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on rikottu, niiden olisi voitava ryhtyä lisätoimiin valituksen perusteella tai omasta aloitteestaan.
- (26) Todisteet ovat keskeisessä asemassa määrittäessä, onko syrjintää tapahtunut, ja ne ovat usein väitetyn tekijän hallussa. Tasa-arvoelimillä olisi sen vuoksi oltava mahdollisuus saada tarvittavat tiedot syrjinnän toteutumisesta ja tehdä yhteistyötä asianomaisten julkisten palvelujen – kuten työsuojeluviranomaisten tai koulutuksen tarkastusviranomaisten – kanssa. Jäsenvaltioiden olisi luotava asianmukainen kehys tämän toimivallan käyttämiseksi kansallisten sääntöjen ja menettelyjen mukaisesti.
- (27) Tasa-arvoelinten olisi joko vapaaehtoisesti tai tutkinnan perusteella kerätyn näytön perusteella toimitettava arviointinsa valituksen tekijälle ja väitetyille tekijälle. Jäsenvaltioiden olisi määriteltävä arvioinnin oikeudellinen arvo, joka voi olla ei-sitova lausunto tai sitova täytäntöönpanokelpoinen päätös. Molemmissa olisi ilmoitettava arvioinnin perusteet ja tarvittaessa toimenpiteet havaittujen rikkomisten korjaamiseksi ja uusien tapahtumien estämiseksi. Tasa-arvoelinten työn vaikuttavuuden varmistamiseksi jäsenvaltioiden olisi toteutettava asianmukaiset toimenpiteet lausuntojen jatkotoimia ja päätösten täytäntöönpanoa varten.
- (28) Työnsä ja yhdenvertaisuuslainsäädännön edistämiseksi tasa-arvoelinten olisi voitava julkaista yhteenveto lausunnoistaan ja päätöksistään henkilötietoja paljastamatta.

¹⁷ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1937, annettu 23 päivänä lokakuuta 2019, unionin oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta (EUVL L 305, 26.11.2019, s. 17).

- (29) Tasa-arvoelimillä olisi oltava oikeus toimia oikeudenkäynneissä siviili- ja hallinto-oikeudellisissa asioissa, jotta voidaan osaltaan varmistaa direktiiveissä 79/7/EY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY säädetyn yhdenvertaisen kohtelun periaatteen noudattaminen. Vaikka kyseisiin oikeudenkäyntimenettelyihin olisi sovellettava kansallista prosessioikeutta, mukaan lukien kanteiden käsiteltäväksi ottamista koskevat kansalliset säännöt, näitä sääntöjä ja erityisesti oikeutettua etua koskevia edellytyksiä ei voida soveltaa tavalla, joka heikentää tasa-arvoelinten toimintaoikeuden tehokkuutta. Tällä direktiivillä tasa-arvoelimille annetut tutkinta- ja päätöksentekovaltuudet ja oikeus toimia oikeudenkäynnissä helpottavat todistustaakkaa ja oikeuksien puolustamista koskevien direktiivien 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY nykyisten säännösten täytäntöönpanoa käytännössä. Tässä direktiivissä säädetyn edellytyksin tasa-arvoelimet pystyvät esittämään tosiseikkoja, ”joiden perusteella voidaan olettaa tapahtuneen välitöntä tai välillistä syrjintää”, ja siten täyttämään direktiivin 2000/43/EY 8 artiklassa, direktiivin 2000/78/EY 10 artiklassa ja direktiivin 2004/113/EY 9 artiklassa säädetyt edellytykset. Näin ollen niiden tuki parantaa uhrien oikeussuojaa.
- (30) Asiavaltuuden ansiosta tasa-arvoelimet voivat toimia uhrien puolesta tai heidän tukemisekseen, jotta nämä voivat käyttää oikeussuojakeinoja silloin, kun menettelylliset ja taloudelliset esteet tai uhriksi joutumisen pelko usein estävät heitä. Asiavaltuus mahdollistaa myös sen, että tasa-arvoelimet voivat strategisesti valita tapaukset, joita ne päättävät käsitellä kansallisissa tuomioistuimissa, ja edistää yhdenvertaista kohtelua koskevan lainsäädännön asianmukaista tulkintaa ja soveltamista.
- (31) Joitakin syrjintätapauksia on vaikea torjua, koska ei ole yhtäkään sellaista valituksen tekijää, joka itse ajaisi asiaa. Yhteisöjen tuomioistuin vahvisti tuomiossaan asiassa C-54/07 (Feryn)¹⁸, jonka tasa-arvoelin oli pannut vireille omissa nimissään, että syrjinnän olemassaolo voidaan todeta myös ilman yksilöityä uhria. Siksi on tärkeää, että tasa-arvoelimet voivat toimia omissa nimissään yleisen edun puolustamiseksi.
- (32) Tasa-arvoelinten olisi myös voitava toimittaa tuomioistuimille suullisia tai kirjallisia lausuntoja – esimerkiksi *amicus curiae* -ominaisuudessa – kevyempänä tapana tukea tapauksia asiantuntijalausunnoillaan.
- (33) Tasa-arvoelinten oikeuksien toimia oikeudenkäynnissä on oltava oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ja oikeuskeinojen tasapuolisuutta koskevien periaatteiden mukaisia. Tästä syystä tasa-arvoelimen ei pitäisi voida esittää oikeudenkäynnissä samaa tapausta koskeneissa aiemmissa tutkimuksissa saatuja todisteita, joiden toimittamiseen väitetyllä tekijällä tai millä tahansa kolmannella osapuolella oli oikeudellinen velvollisuus, paitsi jos tasa-arvoelin toimii osapuolena oman päätöksensä täytäntöönpanoa tai muutoksenhakua koskevassa menettelyssä tai toimii *amicus curiae* -ominaisuudessa.
- (34) Yksilöllisten oikeuksien kunnioittamisen varmistamiseksi jäsenvaltioiden olisi määriteltävä tasa-arvoelinten valtuuksille asianmukaiset menettelylliset takeet ja varmistettava, että keskeisiä periaatteita, kuten puolustautumisoikeutta, oikeutta muutoksenhakuun ja oikeutta luottamuksellisuuteen, suojellaan asianmukaisesti.
- (35) Tasa-arvoelinten oikeutta toimia oikeudenkäynnissä koskevat säännökset eivät muuta uhrien tai sellaisten uhrien oikeuksia edistävien yhdistysten, järjestöjen ja muiden oikeushenkilöiden oikeuksia, joilla on kansallisessa lainsäädännössä vahvistettujen

¹⁸ Yhteisöjen tuomioistuimen tuomio 10.7.2008, Feryn, C-54/07, ECLI:EU:C:2008:397.

kriteerien mukaisesti oikeutettu etu varmistaa direktiivien 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY noudattaminen, kuten kyseisissä direktiiveissä on säädetty.

- (36) Tasa-arvoelinten työn tuloksellisuus riippuu myös siitä, että niiden palvelut ovat rajoituksetta syrjinnän vaarassa olevien ryhmien saatavilla. Euroopan unionin perusoikeusviraston tekemässä tutkimuksessa¹⁹ 71 prosenttia etnisiin vähemmistöryhmiin tai maahanmuuttajavähemmistöryhmiin kuuluvista ilmoitti, että he eivät tunne yhtäkään organisaatiota, joka tarjoaisi tukea tai neuvontaa syrjinnän uhreille. Keskeinen vaihe tämän saatavuuden tukemisessa on se, että jäsenvaltiot varmistavat, että ihmiset tuntevat oikeutensa ja ovat tietoisia tasa-arvoelinten olemassaolosta ja niiden tarjoamista palveluista. Tämä on erityisen tärkeää muita heikommassa asemassa oleville ryhmille ja ryhmille, joiden tiedonsaanti voi estyä esimerkiksi taloudellisen aseman, vammaisuuden, luku- ja kirjoitustaidon tai verkkotyökalujen käyttömahdollisuuksien puutteen vuoksi.
- (37) Tasa-arvoelinten palvelujen ja julkaisujen yhdenvertainen saatavuus olisi taattava kaikille. Tätä varten olisi yksilöitävä mahdolliset esteet tasa-arvoelinten palvelujen saatavuudelle ja käsiteltävä niitä. Palvelujen olisi oltava valitusten tekijöille maksuttomia. Jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava, että tasa-arvoelinten palvelut ovat kaikkien mahdollisten uhrien saatavilla koko niiden alueella esimerkiksi perustamalla paikallistoimistoja, mukaan lukien liikkuvat toimistot, järjestämällä paikallisia kampanjoita tai tekemällä yhteistyötä paikallisten edustajien tai kansalaisyhteiskunnan järjestöjen kanssa.
- (38) Unioni ja kaikki jäsenvaltiot ovat sopimuspuolina vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyssä YK:n yleissopimuksessa²⁰, johon sisältyy velvoite kieltää syrjintä vammaisuuden perusteella ja taata vammaisille henkilöille yhdenvertainen ja tehokas oikeussuoja syrjintää vastaan syrjintäperusteesta riippumatta. Tätä direktiiviä olisi tulkittava vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen mukaisesti. Jotta vammaisille henkilöille voidaan taata yhdenvertainen ja tehokas oikeussuoja ja mahdollisuus käyttää kaikkia tasa-arvoelinten palveluja ja toimintoja, on tarpeen varmistaa esteettömyys direktiivissä (EU) 2019/882 vahvistettujen vaatimusten mukaisesti sekä kohtuullinen mukauttaminen. Tasa-arvoelinten olisi varmistettava fyysinen ja digitaalinen²¹ saavutettavuus ehkäisemällä ja poistamalla esteitä, joita vammaiset henkilöt voivat kohdata tasa-arvoelinten palvelujen ja tietojen saannissa, ja varmistettava kohtuullinen mukauttaminen tekemällä tarvittavat mukautukset, jos ne ovat tarpeen jossakin tietyssä tapauksessa.
- (39) Tasa-arvoelinten säännöllisen koordinoinnin ja yhteistyön mahdollistaminen eri tasoilla ja pitkällä aikavälillä on olennaisen tärkeää keskinäisen oppimisen, johdonmukaisuuden ja yhdenmukaisuuden kannalta, ja se voi laajentaa niiden työn tavoittavuutta ja vaikutusta. Tasa-arvoelinten olisi tehtävä yhteistyötä erityisesti muiden samassa jäsenvaltiossa ja muissa jäsenvaltioissa toimivien tasa-arvoelinten kanssa – myös tasa-arvoelinten eurooppalaisen verkoston (Equinet) puitteissa – ja paikallisella, alueellisella ja kansallisella tasolla, unionin tasolla sekä kansainvälisellä tasolla julkisten ja yksityisten tahojen, kuten kansalaisyhteiskunnan järjestöjen, tietosuojaviranomaisten, työntekijäjärjestöjen, työsuojeluviranomaisten ja koulutuksen tarkastusviranomaisten, lainvalvontaviranomaisten, ihmisoikeuksien puolustamisesta

¹⁹ Perusoikeusviraston EU-MIDIS II -tutkimus.

²⁰ EUVL L 23, 27.1.2010, s. 37.

²¹ Ks. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/2102, annettu 26 päivänä lokakuuta 2016, julkisen sektorin elinten verkkosivustojen ja mobiilisovellusten saavutettavuudesta (EUVL L 327, 2.12.2016, s. 1–15) ja siihen liittyvä täytäntöönpanopäätös.

kansallisella tasolla vastuussa olevien virastojen, unionin rahastoja hallinnoivien elinten, romanien kansallisten yhteysviranomaisten, kuluttaja-asioista vastaavien elinten sekä vammaisten henkilöiden oikeuksista tehdyn yleissopimuksen edistämiseen, suojeluun ja seurantaan liittyvien riippumattomien kansallisten mekanismien, kanssa. Tällaiseen yhteistyöhön ei saisi sisältyä henkilötietojen vaihtoa (eli yhdenvertaisuustietoja sellaisessa muodossa, että henkilöjä voidaan tunnistaa).

- (40) Tasa-arvoelimet eivät voi täyttää täysimittaisesti tehtävänsä yhdenvertaisen kohtelun asiantuntijoina, jos niitä ei kuulla riittävän varhaisessa vaiheessa poliittisessa päätöksentekoprosessissa direktiiveistä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY johtuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvissä kysymyksissä. Sen vuoksi jäsenvaltioiden olisi otettava käyttöön läpinäkyvät menettelyt, joilla varmistetaan, että kuuleminen tapahtuu oikea-aikaisesti. Niiden olisi myös annettava tasa-arvoelimille mahdollisuus antaa suosituksia ja julkaista niitä.
- (41) Yhdenvertaisuustiedot ovat ratkaisevan tärkeitä, jotta voidaan lisätä tietoisuutta, arvioida syrjintää määrällisesti, kuvata ajallista kehitystä, näyttää toteen syrjinnän olemassaolo, arvioida yhdenvertaisuutta koskevan lainsäädännön täytäntöönpanoa, osoittaa tarve toteuttaa positiivisia erityistoimia ja edistää näyttöön perustuvaa päätöksentekoa.²² Tasa-arvoelinten tehtävänä on osaltaan edistää yhdenvertaisuustietojen kehittämistä näitä tarkoituksia varten esimerkiksi järjestämällä säännöllisiä pyöreän pöydän keskusteluja, joissa kootaan yhteen kaikki merkitykselliset tahot. Niiden olisi myös kerättävä ja analysoitava tietoja omasta toiminnastaan tai tehtävä selvityksiä, ja niiden olisi voitava saada ja hyödyntää muiden julkisten tai yksityisten tahojen, kuten kansallisten tilastolaitosten, kansallisten tuomioistuinten, työsuojeluviranomaisten ja koulutuksen tarkastusviranomaisten, työntekijäjärjestöjen tai kansalaisyhteiskunnan järjestöjen, keräämiä tilastotietoja, jotka koskevat niiden hoitoon direktiiveissä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY uskottuja asioita. Nämä tilastotiedot eivät saa sisältää henkilötietoja.
- (42) Sen lisäksi, että tasa-arvoelimet julkaisevat vuosikertomuksen toiminnastaan, niiden olisi julkaistava säännöllisesti kertomus, jossa esitetään kokonaisarvio niiden toimivaltaan kuuluvaa syrjintää koskevasta tilanteesta kyseisissä jäsenvaltioissa. Kertomuksessa olisi annettava tietoa julkisille ja yksityisille tahoille ja sen olisi ohjattava tasa-arvoelinten tulevaisuuden painopisteiden määrittämistä. Kertomukset eivät saa sisältää henkilötietoja.
- (43) Tasa-arvoelinten olisi hyväksyttävä monivuotinen ohjelma, jotta ne voivat määrittää tulevaisuudennäkymänsä ja yksilöidä organisaationsa tavoitteet ja päämäärät. Näin niiden pitäisi pystyä varmistamaan työnsä eri osa-alueiden johdonmukaisuus ajan mittaan ja käsittelemään toimeksiantoonsa kuuluvia järjestelmällisiä syrjintäkysymyksiä osana pitkän aikavälin toimintasuunnitelmaa.
- (44) Tämän direktiivin vaikuttavuuden arvioimiseksi on tarpeen luoda sen noudattamisen valvonnan lisäksi mekanismi sen soveltamisen seurantaan ja sen käytännön vaikutusten arvioimista varten. Komission olisi vastattava tästä seurannasta ja laadittava säännöllisesti soveltamiskertomus. Jotta voidaan varmistaa yhdenmukaiset edellytykset 16 artiklan 2 kohdan mukaisten jäsenvaltioiden raportointivelvoitteiden

²² Komission kertomus Euroopan parlamentille ja neuvostolle rodusta tai etnisestä alkuperästä riippumattoman yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta annetun neuvoston direktiivin 2000/43/EY (rotusyrjintädirektiivi) ja yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevasta yleisistä puitteista annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY (työsyrjintädirektiivi) soveltamisesta (SWD(2021) 63 final).

täytäntöönpanolle tämän direktiivin käytännön vaikutusten osalta, komissiolle olisi siirrettävä täytäntöönpanovalta laatia luettelo indikaattoreista, joiden perusteella tiedot olisi kerättävä. Valvontaan ei pitäisi sisältyä henkilötietojen käsittelyä.

- (45) Tässä direktiivissä säädetään vähimmäisvaatimuksista, joten jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa edullisempia säännöksiä. Tämän direktiivin täytäntöönpanoa ei tulisi käyttää perusteena jäsenvaltiossa vallitsevan tilanteen heikentämiselle.
- (46) Tämä direktiivi perustuu direktiiveissä 2000/43/EY ja 2004/113/EY vahvistettuihin sääntöihin siten, että siinä otetaan käyttöön tiukennetut normit tasa-arvoelinten toiminnalle. Sen vuoksi direktiivin 2000/43/EY 13 artiklassa ja direktiivin 2004/113/EY 12 artiklassa olevat tasa-arvoelimiä koskevat aiemmat säännökset olisi kumottava.
- (47) Tämän direktiivin tarkoituksena on varmistaa, että tasa-arvoelimet toimivat vähimmäisvaatimusten mukaisesti, jotta voidaan parantaa niiden vaikuttavuutta ja taata niiden riippumattomuus siten, että voidaan tehostaa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamista. Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta, vaan se voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla, minkä vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä säädetään ainoastaan vähimmäisvaatimuksista eikä siinä ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.
- (48) Tasa-arvoelinten tämän direktiivin nojalla toteuttamassa henkilötietojen käsittelyssä olisi noudatettava kaikilta osin asetusta (EU) 2016/679. Jäsenvaltioiden olisi varmistettava, että tasa-arvoelinten tehtävät määritellään selkeästi lainsäädännössä asetuksen (EU) 2016/679 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisesti, luettuna yhdessä mainitun asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan kanssa. Tasa-arvoelinten olisi käsiteltävä henkilötietoja ainoastaan siinä määrin kuin se on tarpeen niiden tehtävien hoitamiseksi, jotka niille osoitetaan tämän direktiivin nojalla, jonka tarkoituksena on panna täytäntöön direktiiveistä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY johtuvat perusoikeudet ja velvollisuudet. Henkilöille, joiden henkilötietoja käsitellään, olisi tiedotettava heidän oikeuksistaan rekisteröityinä, mukaan lukien heidän käytettävissään kansallisella tasolla olevat oikeussuojakeinot.
- (49) Jos tasa-arvoelinten tehtävien hoitaminen edellyttää erityisten henkilötietoryhmien eli rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen taikka vammaisuuteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvien tietojen käsittelyä, jäsenvaltioiden olisi myös varmistettava, että kansallisessa lainsäädännössä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja että siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi asetuksen (EU) 2016/679 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaisesti. Tällaisiin suojoimiin olisi kuuluttava esimerkiksi sisäisiä toimintatapoja ja toimenpiteitä, joilla varmistetaan tietojen minimointi, mukaan lukien henkilötietojen anonymisointi, jos se on mahdollista; sovelletaan henkilötietoihin pseudonymisointia ja salausta; estetään henkilötietojen luvaton käyttö ja siirtäminen; ja varmistetaan, että henkilötietoja ei käsitellä pidempään kuin on tarpeen niitä tarkoituksia varten, joita varten niitä käsitellään.
- (50) Euroopan tietosuojavaltuutettua on kuultu asetuksen (EU) 2018/1725 42 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja hän on antanut lausunnon [päivämäärä],

ON ANTANUT TÄMÄN DIREKTIIVIN:

1 artikla

Tarkoitus, kohde ja soveltamisala

1. Tässä direktiivissä vahvistetaan tasa-arvoelinten toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset niiden vaikuttavuuden parantamiseksi ja niiden riippumattomuuden takaamiseksi, jotta voidaan tehostaa direktiiveistä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY johtuvan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen soveltamista.
2. Tämän direktiivin mukaiset jäsenvaltioiden velvollisuudet ja tasa-arvoelinten tehtävät kattavat direktiiveistä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY johtuvat oikeudet ja velvollisuudet.

2 artikla

Tasa-arvoelinten nimeäminen

Jäsenvaltioiden on nimettävä yksi tai useampi elin, jäljempänä 'tasa-arvoelimet', käyttämään tässä direktiivissä säädettyä toimivaltaa.

Tasa-arvoelimet voivat olla osa virastoja, jotka vastaavat ihmisoikeuksien puolustamisesta tai yksilön oikeuksien turvaamisesta kansallisella tasolla.

3 artikla

Riippumattomuus

1. Jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että tasa-arvoelimet ovat riippumattomia ja vapaita ulkoisesta vaikutuksesta hoitaessaan tehtäviään ja käyttäessään toimivaltaansa erityisesti, kun on kyse oikeudellisesta rakenteesta, vastuuvollisuudesta, talousarviosta, henkilöstöstä ja organisatorisista kysymyksistä.
2. Jäsenvaltioiden on säädettävä läpinäkyvistä säännöistä ja takeista, jotka koskevat tasa-arvoelinten henkilöstön ja erityisesti johtotehtävissä toimivien henkilöiden valintaa, nimittämistä, tehtävistä erottamista ja mahdollisia eturistiriitoja, jotta voidaan taata heidän pätevyytensä ja riippumattomuutensa.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että erityisesti tasa-arvoelinten sisäisessä rakenteessa on asianmukaiset takeet, joilla taataan tasa-arvoelinten toimivaltuuksien riippumaton käyttö erityisesti silloin, kun jotkin toimivaltuudet edellyttävät puolueettomuutta, kun taas toisissa keskitytään uhrien tukemiseen.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että silloin kun tasa-arvoelimet hoitavat useita eri tehtäviä, niiden sisäisessä rakenteessa on asianmukaiset takeet, joilla taataan yhdenvertaisuutta koskevan tehtävän itsenäinen toteuttaminen.

4 artikla

Resurssit

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kullakin tasa-arvoelimellä on käytettävissään tarvittavat henkilöstöresurssit, tekniset resurssit ja taloudelliset resurssit, jotta se voi hoitaa kaikki tehtävänsä ja käyttää kaikkia toimivaltuuksiaan tuloksellisesti kaikkien direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY soveltamisalaan kuuluvien perusteiden ja osa-alueiden osalta, mukaan luettuina toimivallan lisääminen, valitusten määrän lisääntyminen, oikeudenkäyntikulut ja automatisoitujen järjestelmien käyttö.
2. Jos tasa-arvoelimet ovat osa elintä, jolla on useita tehtäviä, 1 kohtaa sovelletaan erityisesti yhdenvertaisuutta koskevaan tehtävään ja sen hoitamisesta vastaavaan henkilöstöön ja järjestelmiin.

5 artikla

Ennaltaehkäisy, edistäminen ja tietoisuuden lisääminen

Jäsenvaltioiden on

- a) hyväksyttävä strategia, jolla lisätään yleisön tietoisuutta direktiiveissä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY säädetyistä oikeuksista sekä tasa-arvoelinten olemassaolosta ja niiden tarjoamista palveluista kaikkialla niiden alueella kiinnittäen erityistä huomiota syrjinnän vaarassa oleviin henkilöihin ja ryhmiin;
- b) varmistettava, että tasa-arvoelimet osallistuvat syrjinnän ehkäisemiseen ja yhdenvertaisen kohtelun edistämiseen ja hyväksyvät strategian, jossa määritellään, miten ne osallistuvat julkiseen vuoropuheluun, viestivät syrjinnän vaarassa oleville henkilöille ja ryhmille, tarjoavat koulutusta ja opastusta sekä edistävät yhdenvertaisuusvelvoitteita, tasa-arvon valtavirtaistamista ja positiivisia erityistoimia julkisten ja yksityisten tahojen keskuudessa.

Tässä yhteydessä jäsenvaltioiden ja tasa-arvoelinten on otettava huomioon kunkin kohderyhmän kannalta sopivimmat viestintävälineet ja -muodot. Niiden on keskityttävä erityisesti heikommassa asemassa oleviin ryhmiin, joiden tiedonsaantia voivat haitata esimerkiksi taloudellinen asema, ikä, vammaisuus, puutteellinen luku- ja kirjoitustaito, kansalaisuus, asuinpaikka tai verkkotyökalujen käyttömahdollisuuksien puute.

6 artikla

Uhrien auttaminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet voivat tarjota uhreille apua 2–4 kohdan mukaisesti.
2. Tasa-arvoelinten on voitava vastaanottaa syrjintää koskevia valituksia suullisesti, kirjallisesti ja verkossa.
3. Tasa-arvoelinten on annettava uhreille apua tiedottamalla heille aluksi oikeudellisesta kehyksestä, mukaan lukien heidän erityistilanteeseensa kohdennettu neuvonta, tasa-arvoelimen tarjoamista palveluista ja niihin liittyvistä menettelyllisistä

näkökohdista sekä käytettävissä olevista oikeussuojakeinoista, mukaan lukien mahdollisuus jatkaa asian käsittelyä tuomioistuimessa.

Tasa-arvoelinten on myös tiedotettava uhreille sovellettavista luottamuksellisuutta koskevista säännöistä, henkilötietojen suojasta ja mahdollisuuksista saada psykologista tai muunlaista tukea muilta elimiltä tai organisaatioilta.

4. Tasa-arvoelinten on tehtävä valituksesta alustava arviointi asianomaisten osapuolten vapaaehtoisesti toimittamien tietojen perusteella. Jäsenvaltioiden on määriteltävä yksityiskohtaiset säännöt, joiden mukaisesti tasa-arvoelin tekee tällaisen alustavan arvioinnin.

Tasa-arvoelinten on ilmoitettava valitusten tekijöille alustavasta arvioinnistaan ja siitä, päätetäänkö valituksen käsittely tai onko sitä syytä jatkaa, myös 7–9 artiklassa säädettyjen menettelyjen avulla.

7 artikla

Sovintoratkaisut

Tasa-arvoelinten on voitava tarjota osapuolille mahdollisuus pyrkiä ratkaisemaan riitansa sovittelulla. Tämä menettely edellyttää osapuolten suostumusta, ja sitä voi johtaa tasa-arvoelin itse tai muu sovitteluun erikoistunut yksikkö, jolloin tasa-arvoelin voi esittää kyseiselle yksikölle huomautuksia. Tällaiseen menettelyyn osallistuminen ei saa estää osapuolia käyttämästä oikeuttaan saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi.

8 artikla

Lausunnot ja päätökset

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos tasa-arvoelimet katsovat valituksen perusteella tai omasta aloitteestaan, että direktiiveissä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY tai 2004/113/EY säädettyä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on mahdollisesti rikottu, näillä elimillä on valtuudet tutkia tapausta tarkemmin.
2. Jäsenvaltioiden on säädettävä kehyksestä, jonka avulla tasa-arvoelimet voivat toteuttaa tiedonhankintaa.

Tällä kehyksellä on erityisesti annettava tasa-arvoelimille tehokkaat oikeudet saada tietoja, jotka ovat tarpeen sen toteamiseksi, onko syrjintää tapahtunut. Siinä on myös säädettävä mekanismeista, joiden avulla tasa-arvoelimet voivat tehdä yhteistyötä asianomaisten julkisten elinten kanssa tätä tarkoitusta varten.
3. Jäsenvaltiot voivat myös säätää, että väitetty tekijä ja mikä tahansa kolmas osapuoli on oikeudellisesti velvollinen toimittamaan kaikki tasa-arvoelinten pyytämät tiedot ja asiakirjat.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet esittävät arvionsa tapauksesta kirjallisesti, mukaan lukien tosiseikkojen selvittäminen ja perusteltu päätelmä syrjinnän olemassaolosta. Jäsenvaltioiden on päätettävä, tehdäänkö tämä ei-sitovien lausuntojen vai sitovien täytäntöönpanokelpoisten päätösten avulla.

Lausuntoihin ja päätöksiin on tarvittaessa sisällyttävä erityisiä toimenpiteitä havaittujen rikkomisten korjaamiseksi ja niiden toistumisen estämiseksi.

Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön asianmukaiset mekanismit lausuntojen jatkotoimia, kuten palautevelvoitteita, ja päätösten täytäntöönpanoa varten.

Tasa-arvoelinten on julkaistava yhteenvedot lausunnoistaan ja päätöksistään henkilötietoja paljastamatta.

9 artikla

Oikeudenkäynti

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimillä on 2–5 kohdan mukaisesti oikeus toimia oikeudenkäynneissä hallinto- ja siviilioikeudellisissa asioissa, jotka liittyvät direktiiveissä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY säädetyn yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanoon, sanotun kuitenkin rajoittamatta kanteiden käsiteltäväksi ottamista koskevien kansallisten sääntöjen soveltamista.
2. Oikeus toimia oikeudenkäynneissä sisältää
 - a) tasa-arvoelimen oikeuden toimia osapuolena 8 artiklan 4 kohdan nojalla tehdyn päätöksen täytäntöönpanoa tai muutoksenhakua koskevassa menettelyssä;
 - b) tasa-arvoelimen oikeuden esittää huomautuksia tuomioistuimelle amicus curiae -ominaisuudessa;
 - c) tasa-arvoelimen oikeuden panna vireille menettely tai osallistua siihen yhden tai useamman uhrin puolesta tai tukena, jolloin tarvitaan uhrien suostumus.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelin voi käynnistää oikeudenkäyntimenettelyjä omissa nimissään erityisesti rakenteellisen ja järjestelmällisen syrjinnän käsittelemiseksi asioissa, jotka tasa-arvoelin on valinnut niiden yleisyyden, vakavuuden tai oikeudellisen selvittämisen tarpeen vuoksi.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelin ei esitä oikeudenkäyntimenettelyssä todisteita, jotka se on saanut käyttäessään 8 artiklan 3 kohdan mukaisia valtuuksia, lukuun ottamatta 2 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitettuja tapauksia.
5. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 8 artiklan 2–4 kohdan mukaisia tutkimuksia ei aloiteta tai jatketa samaan asiaan liittyvän oikeudenkäyntimenettelyn ollessa vireillä.

10 artikla

Menettelylliset takeet

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että 6–9 artiklassa tarkoitetuissa menettelyissä suojellaan asianmukaisesti asianomaisten luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden puolustautumisoikeuksia. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet takaavat todistajien ja väärinkäytösten paljastajien sekä mahdollisuuksien mukaan valitusten tekijöiden luottamuksellisuuden.

Edellä 8 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuihin päätöksiin sovelletaan muutoksenhakua kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

11 artikla

Saatavuus, saavutettavuus ja kohtuullinen mukauttaminen

1. Jäsenvaltioiden on taattava tasa-arvoelinten palvelujen ja julkaisujen yhdenvertainen saatavuus kaikille ja varmistettava, että valitusten toimittaminen voi tapahtua esteettömästi.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet tarjoavat valitusten tekijöille kaikki palvelunsa maksutta koko alueellaan, myös maaseutualueilla ja syrjäisillä alueilla.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava vammaisten henkilöiden esteettömyys ja tarjottava heille kohtuulliset mukautukset, jotta heille voidaan taata yhdenvertainen pääsy kaikkiin tasa-arvoelinten palveluihin ja toimintoihin, mukaan lukien uhrien auttaminen, valitusten käsittely, sovintoratkaisumekanismit, tiedotus ja julkaisut sekä ennaltaehkäisyä, edistämistä ja tietoisuuden lisäämistä koskevat toimet.

12 artikla

Yhteistyö

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimillä on käytössään asianmukaiset mekanismit, joiden avulla ne voivat toimivaltansa puitteissa tehdä yhteistyötä muiden tasa-arvoelinten kanssa samassa jäsenvaltiossa sekä asiaankuuluvien julkisten ja yksityisten tahojen kanssa, kansalaisyhteiskunnan järjestöt mukaan luettuina, kansallisella, alueellisella ja paikallisella tasolla, muissa jäsenvaltioissa sekä unionin tasolla ja kansainvälisellä tasolla.

13 artikla

Kuuleminen

Jäsenvaltioiden on otettava käyttöön läpinäkyvät menettelyt sen varmistamiseksi, että hallitus ja muut julkiset laitokset kuulevat ajoissa tasa-arvoelimiä lainsäädännöstä, politiikasta, menettelyistä, ohjelmista ja käytännöistä, jotka liittyvät direktiiveistä 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY johtuviin oikeuksiin ja velvollisuuksiin.

Niiden on varmistettava, että tasa-arvoelimillä on oikeus antaa suosituksia näistä asioista, julkaista ne ja vaatia asianomaisilta viranomaisilta palautetta.

14 artikla

Tiedonkeruu ja pääsy yhdenvertaisuustietoihin

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet keräävät toimintaansa koskevia tietoja 15 artiklan 1 kohdan b ja c alakohdassa tarkoitettujen raporttien laatimiseksi.
Kerätyt tiedot on eriteltävä direktiivien 79/7/ETY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY soveltamisalaan kuuluvien perusteiden ja osa-alueiden mukaan sekä 16 artiklassa tarkoitettujen indikaattorien mukaisesti. Kerätyt henkilötiedot on anonymisoitava tai, jos se ei ole mahdollista, pseudonymisoitava.

2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimillä on pääsy direktiiveistä 79/7/EY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY johtuvia oikeuksia ja velvollisuuksia koskeviin tilastoihin, joita julkiset ja yksityiset tahot, mukaan luettuina viranomaiset, työntekijäjärjestöt, yritykset ja kansalaisyhteiskunnan järjestöt, keräävät, jos ne katsovat tällaiset tilastot tarpeellisiksi voidakseen laatia kokonaisarviointin syrjintätilanteesta kyseisessä jäsenvaltiossa sekä 15 artiklan c alakohdassa tarkoitetun kertomuksen.
3. Jäsenvaltioiden on sallittava tasa-arvoelinten antaa julkisille ja yksityisille tahoille, kuten viranomaisille, työntekijäjärjestöille, yrityksille ja kansalaisyhteiskunnan järjestöille, suosituksia siitä, mitä tietoja direktiiveistä 79/7/EY, 2000/43/EY, 2000/78/EY ja 2004/113/EY johtuvista oikeuksista ja velvollisuuksista on kerättävä. Jäsenvaltioiden on myös annettava tasa-arvoelimille mahdollisuus koordinoida yhdenvertaisuustietojen keräämistä.
4. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet voivat toteuttaa syrjintää koskevia riippumattomia selvityksiä.

15 artikla

Kertomukset ja strateginen suunnittelu

Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet

- a) hyväksyvät monivuotisen ohjelman, jossa esitetään niiden painopisteet ja suunnitellut toimet, mukaan lukien 5 artiklan b alakohdassa tarkoitettu strategia;
- b) laativat ja asettavat yleisön saataville vuotuisen toimintakertomuksen, johon sisältyy vuotuinen talousarviota, henkilöstöä ja tilinpäätöstä koskeva raportointi;
- c) julkaisevat vähintään joka neljäs vuosi suosituksia sisältävän kertomuksen yhdenvertaisen kohtelun ja syrjinnän tilasta jäsenvaltiossaan, mukaan lukien mahdolliset rakenteelliset kysymykset.

16 artikla

Seuranta

1. Komissio vahvistaa täytäntöönpanosäädöksellä luettelon yhteisistä indikaattoreista, joilla mitataan tämän direktiivin käytännön vaikutuksia. Indikaattoreiden laatimista varten komissio voi pyytää neuvoja Euroopan unionin perusoikeusvirastolta ja Euroopan tasa-arvoinstituutilta. Nämä indikaattorit kattavat tasa-arvoelinten resurssit, toiminnallisen riippumattomuuden, toiminnan ja tuloksellisuuden sekä niiden tehtävien, valtuuksien tai rakenteen muutokset, jotta varmistetaan kansallisella tasolla kerättyjen tietojen vertailukelpoisuus, objektiivisuus ja luotettavuus.
2. Jäsenvaltioiden on viimeistään *[viiden vuoden kuluttua siitä, kun direktiivi on saatettu osaksi kansallista lainsäädäntöä,]* ja sen jälkeen viiden vuoden välein toimitettava komissiolle kaikki tämän direktiivin soveltamista koskevat tiedot, mukaan lukien tiedot direktiivin käytännön vaikutuksista, jotka on kerätty tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitettujen indikaattoreiden perusteella ja ottaen erityisesti huomioon tasa-arvoelinten 15 artiklan b ja c alakohdan mukaisesti laatimat kertomukset.

3. Komission on laadittava tämän direktiivin soveltamista ja käytännön vaikutuksia koskeva kertomus, joka perustuu 2 kohdassa tarkoitettuihin tietoihin ja muihin asiaankuuluviin tietoihin, jotka Euroopan unionin perusoikeusvirasto ja Euroopan tasa-arvoinstituutti keräävät kansallisella tasolla ja unionin tasolla erityisesti sidosryhmiltä.

17 artikla

Vähimmäisvaatimukset

1. Jäsenvaltiot voivat ottaa käyttöön tai pitää voimassa säännöksiä, jotka ovat edullisempia kuin tässä direktiivissä säädetyt vähimmäisvaatimukset.
2. Tämän direktiivin täytäntöönpano ei ole missään tapauksessa peruste heikentää jäsenvaltioiden jo tarjoamaa syrjinnän vastaisen suojan tasoa tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

18 artikla

Henkilötietojen käsittely

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tasa-arvoelimet voivat kerätä henkilötietoja ainoastaan, jos se on tarpeen tämän direktiivin mukaisen tehtävän hoitamiseksi.
2. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kun tasa-arvoelimet käsittelevät erityisiä henkilötietoryhmiä eli rotuun tai etniseen alkuperään, uskontoon tai vakaumukseen taikka vammaisuuteen tai seksuaaliseen suuntautumiseen liittyviä tietoja, toteutetaan asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen turvaamiseksi.

19 artikla

Kumotaan direktiivin 2000/43/EY 13 artikla ja direktiivin 2004/113/EY 12 artikla.

Viittauksia kyseisissä artikloissa tarkoitettuihin tasa-arvoista kohtelua edistäviin elimiin pidetään viittauksina tämän direktiivin 2 artiklassa tarkoitettuihin tasa-arvoelimiin.

20 artikla

1. Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään [18 kuukauden kuluttua]. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.
Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niihin on liitettävä tällainen viittaus, kun ne virallisesti julkaistaan. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.
2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä säännellyistä kysymyksistä antamansa keskeiset kansalliset säännökset kirjallisina komissiolle.

21 artikla

Tämä direktiivi tulee voimaan kahdentenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun se on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä*.

Direktiivin 19 artiklaa sovelletaan [20 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta päivästä] alkaen.

22 artikla

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä

*Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja*